

LUNDS
UNIVERSITET

"Men det är en hjälp som bara är till för att det ska se fint
ut från samhället"

En kvalitativ analys om före detta gängkriminellas och professionellas syn
på exitprocesser ur gängkriminalitet, och sociala insatsers förutsättningar
att påverka exitprocessen

Nail Mulahmetovic & Hussian Tahir.

Examensarbete SOPB 63 HT22.

Socialhögskolan Lund/Helsingborg.

Antal ord. 14913.

Handledare: Henriette Frees Esholdt

Abstract

This study aimed to examine the experiences that former gang members have had with social organizations and social workers during their exit from gang related crime in a Swedish context. Through conducting semi formal interviews with former gang members and social workers who work with the target group, the following conclusions could be drawn: All of the former gang members have partaken in social services to various degrees which have left them dissatisfied. This dissatisfaction can in turn hinder or disrupt the individual's exit process from gang related crime. The social workers that we have interviewed claim that a good relationship and good interactions are essential to provide social services that are effective. Although there is a perception that a lot of social workers lack the prerequisite skills to be able to establish such a relationship. We have also found that turning points as well as investments in close relationships are vital to gang members making the decision to reach out for help and go through with an exit process from gang-related crime.

Keywords: Exit, social work, turning points, former criminal.

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till alla som har möjliggjort genomförandet av arbetet. Tack för era insatser! Vi vill även rikta ett stort tack till vår handledare Henriette Frees Esholdt som har varit behjälplig under hela arbetets gång. Tack för din input och feedback!

Innehållsförteckning

Abstract	2
Förord	3
1. Problemformulering	5
1.1 Syfte och frågeställningar	6
2. Kunskapsläge	7
2.2 Tidigare forskning	7
2.2.1 Hur går en exitprocess till utifrån en gängkriminell kontext	8
2.2.2 Hur ser det sociala arbetet ut med dess möjligheter och begränsningar för de individer som vill lämna gängkriminalitet	9
3. Teoretiska utgångspunkter	12
3.1. Ebaugh Becoming an ex & exitprocesser	12
3.2. Sampson och Laubs teori om vändpunkter	15
4. Metod	16
4.1 Val av metod-semistrukturerade intervjuer	16
4.2 Urval och kontakt till informanter	18
4.2.1 Genomgång av intervjupersoner	19
4.3 Genomförande av intervjuer	22
4.4 Analysmetod	24
4.5 Validitet, reliabilitet och generalisering	26
4.6 Etiska överväganden	29
5. Resultat och analys	31
5.1 Hur upplever före detta gängkriminella deras exitprocesser från gängkriminaliteten?	31
5.2 Hur upplever professionella möjligheter och begränsningar i arbetet med att stötta avhoppare som vill lämna kriminalitet?	39
6. Diskussion	45
7. Referenslista	48
Bilaga 1	50
Bilaga 2	52
Bilaga 3	53
Bilaga 4	55

1. Problemformulering

Gängkriminalitet som fenomen i Sverige har under åren ökat och till följd kommit att bli till ett alltmer omdiskuterat samhällsproblem med olika lösningar och förklaringsmodeller. Att många människor dras in i gängkriminaliteten av olika anledningar tyder på en underliggande komplex natur som behöver förstås bättre för att gängkriminaliteten ska bli hanterbar (Rostami 2013 s.137 f). Många globala vetenskapliga studier har gjorts där man har undersökt gängkriminellas erfarenheter kring att lämna gängkriminaliteten för att få en inblick i de hinder som gängkriminella kan stöta på när de genomför ett rollutträdande (Dziwiałski 2020; Brennehan 2014; Laub & Sampson 1993). Avhoppprocesser är redan ett välkänt forskningsområde inom kriminologin, gängkriminalitet i en svensk kontext är inte lika utforskat trots att det finns studier som har undersökt gängkriminellas erfarenheter med att lämna gängkriminaliteten (Rostami 2013; Forkby & Hansson 2011; Kallenberg 2020). Samt har även ett flertal statligt utförda utredningar genomförts som har undersökt hur den svenska gängkriminaliteten kan motverkas (SOU 2010; Brå 2016; Brå 2009). Trots den redan existerande svenska forskning som har bedrivits kring gängkriminellas rollutträdande så finns det fortfarande kunskapsluckor som kan undersökas och problematiseras vidare. Gängkriminellas möten i Sverige med sociala organisationer/socialarbetare är ett exempel där det inte finns mycket forskning som undersöker före detta gängkriminellas erfarenheter och den påverkan interaktioner kan ha på individens rollutträdande från gängkriminaliteten. Många socialarbetare jobbar "på fronten", antingen i specifika avhopparverksamheter eller i övriga sociala myndigheter där man kommer i kontakt med gängkriminella som vill lämna gängkriminaliteten. Således vill vi undersöka de möten som f.d gängkriminella har med socialarbetare och hur detta kan påverka deras exitprocess? I samma anda vill vi även undersöka ifall f.d gängkriminella stöter på unika hinder under exitprocessen? Vi hoppas genom att undersöka svenska gängkriminellas exitprocesser att detta ska bidra med att utveckla en ökad insikt och förståelse över hur man går tillväga för att lämna det kriminella livet bakom sig, och hur det sociala arbetet kan påverka denna process. För att uppnå detta så kommer vi att ta utgångspunkt i Anna Hedlunds definition om gängkriminella, vilket beskrivs som löst sammansatta grupperingar utan formellt ledarskap som består av mindre kompisgäng, som oftast härstammar från socialt utsatta områden där hög arbetslöshet råder och sociala myndigheter saknar resurser för att arbeta med långsiktiga brottspreventiva insatser (Hedlund 2021 s.15). Vi har intervjuat f.d gängkriminella samt socialarbetare som har erfarenhet med målgruppen för att

samla ihop våran empiri. Vårt syfte med arbetet och de frågeställningar som ska besvaras är följande;

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med arbetet är att undersöka hur före detta gängkriminella och professionella upplever exitprocesser från gängkriminalitet, samt hur förutsättningarna att genomföra exitprocessen påverkas av sociala insatser.

- Hur upplever före detta gängkriminella deras exitprocesser från gängkriminaliteten?
- Hur upplever professionella inom socialt arbete möjligheter och begränsningar i arbetet med att stötta avhoppare som vill lämna gängkriminalitet?

2. Kunskapsläge

Vi vill i denna inledning ge läsaren en inblick i hur vi har gått tillväga för att hitta de källor som vi har grundat kunskapsläget utifrån. Därefter följer en genomgång av tidigare forskning och de kunskapsluckor som vi har identifierat kring forskningsområdet. Vi har använt följande söktjänster för att hitta de källor som vi har använt. Libris, SwePub & Lubsearch. Arbetets ursprungliga syfte var att undersöka återintegrering för gängkriminella och således använde vi följande sökord "*avhoppare, återintegrering, ungdomsbrottslighet*". Under arbetets gång valde vi att byta fokus till exitprocesser istället för att kunna ta del av mer global forskning och i samband med detta så använde vi följande sökord "*exitprocess, kriminal role exit, ex offender.*"

2.2 Tidigare forskning

Vi har tagit del av avhandlingar, vetenskapliga artiklar, och statliga rapporter som undersöker gängkriminella exitprocesser, samt arbeten som granskar olika sociala myndigheter och det arbete som bedrivs kring gängkriminella. Källorna som undersöker gängkriminellas erfarenheter kring exit är grundade utifrån olika kontexter, en studie har bedrivits i Sydafrika (Dziewanski 2020), en annan har bedrivits i Centralamerika (Brenneman 2014), en studie har bedrivits i Göteborg (Forkby 2011). Trots de skilda kontexterna som arbetena utspelar sig i delar de liknande slutsatser, de ger förklaringar till de bakomliggande faktorer som har fått individerna att söka sig till gängkriminaliteten, samt vad som orsakade deras exitprocesser och hinder på vägen. De svenska studierna som vi har tagit del av fokuserar främst på sociala insatser men det saknas inslag av hur man arbetar för att etablera en god klientkontakt med gängkriminella.

De arbeten som istället undersöker sociala organisationer och det arbete som bedrivs med gängkriminella grundar sina diskussioner på teoretiska val och dess betydelse dels för verksamheterna som arbetar med gängkriminella, dels hur de gängkriminella påverkas av insatserna. Ett flertal rapporter som vi har tagit del av har undersökt hur man kan förbättra arbetet med att förebygga gängkriminalitet samt hur man kan förbättra de sociala insatser som ges till gängkriminella. Ett antal arbeten fokuserar mer på de gängkriminellas erfarenheter och upplevelser av de interventioner som de tar del av, men berör inte gängkriminellas exitprocess (Hedlund 2021, Rostami 2013). Hedlund (2021) är inte peer reviewed men vi har trots det valt att

använda oss av källan då arbetet är relevant för vårt undersökningsområde och fångar ett perspektiv från en forskare inom socialantropologi.

Vi fick även ett flertal träffar på exitprocess som vi valde att inte inkludera i arbetet då vi inte ansåg att de var relevanta för vårt undersökningsområde, t.ex stötte vi på en teorimodell av exitprocesser för gängkriminella, dock var teorin inte grundad på någon empiri och därför tyckte vi inte att den passade in i vårt arbete.

Vi uppfattar att det finns ett vidare behov av att undersöka gängkriminellas exitprocesser i samband med sociala insatser, då detta saknades i de arbeten som vi har tagit del av. Således vill vi genom vårt arbete ge en inblick i f.d gängkriminellas erfarenheter av exitprocesser och hur förutsättningarna att genomföra en exitprocess påverkas i möten med professionella.

2.2.1 Hur går en exitprocess till utifrån en gängkriminell kontext

Dziewanski problematiserar i sin studie de svårigheter som gängkriminella behöver hantera i samband med genomförandet av en exitprocess. Dziewanski har intervjuat ett flertal före detta gängkriminella i Cape Town som ville lämna det kriminella livet bakom sig för att ta del av deras erfarenheter kring exitprocesser, och fann då följande. Möjligheten att ta del av nya sociala möjligheter utanför den kriminella miljön, så kallad alternativ socialisering. Hotades ständigt av våld, arbetslöshet, social isolering etc. Den gängkriminellas möjlighet att ta del av alternativ socialisering var enligt Dziewanski ett av tre särskilt betydelsefulla steg för att möjliggöra en exitprocess, detta då positiva och negativa ryktningar kring gängkriminalitet är som starkast och individen är som mest öppen för sociala insatser (Dziewanski 2020 s.13). Att kunna ta del av och utforska nya roller är ett viktigt steg i exitprocessen enligt Dziewanski, då detta möjliggör att individen kan ta del av och bilda relationer och erfarenheter som den tidigare inte hade möjlighet till. Så hur påverkas gängkriminellas exitprocess då de blir begränsade i deras möjlighet att utforska nya sociala roller? Mängden med hot och våld som förekommer inom gängkriminalitet bidrar till att skapa ett unikt sammanhang för den gängkriminella som överväger att genomgå en exitprocess. Då våldet å ena sidan kunde ge upphov till att styrka individens initiala tvivel kring att genomföra en exitprocess. Men å andra sidan kunde våldet även bidra med att skapa en rädsla hos individen vilket bidrog till att försvåra exitprocessen. Hot och våld riktat mot närstående och

familjemedlemmar pekades ut som en primär faktor som styrkte ens initiala tvivel och som fick en att överväga att lämna gängkriminaliteten (Dziewanski 2020 s.8 f).

Dziewanski uppmärksammar även att forna gängkriminella som har lämnat gängkriminaliteten nyttjade sig av en slags självidentifiering med sitt forna jag i exitprocessen. Genom att knyta an till det forna jag som individen hade varit innan den blev till en gängkriminell så kunde individen uppfylla två syften. Dels kom detta att agera som en motiverande faktor för att lämna det kriminella livet. Dels agerade detta även som ett redskap som individen kunde nyttja för att distansera sig själv från roller länkade till ens kriminella förflutna, dels trauma som kan ha uppstått i samband med detta. Självidentifieringen med ens förflutna kunde på så vis styrka personliga förändringar genom att motivera och tydliggöra utträddandet ur gänget (Dziewanski 2020 s.12). Dziewanski fann att man kunde sammanlänka detta med Ebaughs sista stadiet i exitprocessen då individen befinner sig i det sista stadiet av exitprocessen och håller på och skapar ex rollen. Genom att knyta an till sitt tidigare jag så blir det möjligt för individen att rikta fokus bort från självuppfattningar och vanor grundat på ens tidigare kriminella liv (Dziewanski 2020 s.16).

För att det ska bli möjligt att uppnå ett utträddande från gängkriminalitet så är det enligt Brenneman viktigt att den nya miljön som man upptar kan tillgodose tre kriterier. Individen behöver få förutsättningarna till att etablera kontakter/ett socialt nätverk med icke kriminella, individen behöver ta del av kraftfulla emotionella ritualer, samt behöver individen genomgå en diskurs för en individuell transformation (Brenneman 2014 s.3).

2.2.2 Hur ser det sociala arbetet ut med dess möjligheter och begränsningar för de individer som vill lämna gängkriminalitet

I avhandlingen ”Det socio-polisiära handlingsnätet: Om kopplingar mellan polis och socialtjänst kring ungdomars kriminalitet och missbruk” (2012 s. 91, ff; 171; 120, f.) beskriver Disa Malm hur man kan underlätta en exitprocess inom det sociala arbetet. Det man har konstaterat är att det är en stor utmaning och högst individuellt att lämna kriminaliteten eftersom det ofta orsakas av enskilda individer. Socialtjänsten tillhandahåller en del insatser såsom fältverksamheter på olika nivåer med ungdomar, både genom uppsökande i grupp och miljöer där ungdomar vistas enskilt.

Det som även visades i avhandlingen var att vändpunkter kan uppstå och underlätta en exitprocess.

I en annan studie berättar Kim Kallenberg (2020 s. 78, f; 81; 79) hur hennes undersökning har bidragit till hur före detta kriminella lättare kan hoppa av brottsligheten och hur detta utspelar sig i det sociala arbetet. Hon menar att en person som vill lämna kriminaliteten kan underlätta sin avhopp process genom att ha en nära koppling till en socialarbetare som tidigare har varit kriminell. Om socialarbetaren tidigare själv har varit kriminell så kan detta underlätta relations bildandet vilket kan vara avgörande för en livsstilsförändring. Arbetets empiri bygger på före detta kriminella personer har lättare att identifiera sig med någon med liknande erfarenheter, och att en s.k. manlig gemenskap där individen identifierar sig andra i organisationer som har en homosocial gemenskap kan underlätta avhopp processen för gängkriminella män. Utöver detta menar Kallenberg att förmågan att vara viljestark gällande sitt utträdande kan underlätta en avhopp process.

Amir Rostami återger i artikeln “ Tusen fiender. En studie om de svenska gatugängen och dess ledare”(2013) olika erfarenheter från gängkriminella. Rostami menar att gängkriminalitet bör betraktas som ett komplext fenomen då gängkriminalitet består av olika aktörer med olika motiv och aspirationer. Därmed är gängkriminalitet ett mångdimensionellt fenomen utan enkla lösningar (Ibid s. 135). Gäng reagerar därmed inte likartat på samhällsåtgärder vilket framför ett behov av experimentera med specifika insatser. Denna slutsats kan även appliceras på synen kring gängkriminella som har valt att hoppa av från gängkriminaliteten. Det finns ett behov av mer kunskap bakom de standardinsatser som erbjuds och hur effektiva dessa är för att främja en väg bort från den kriminella arenan. Utifrån detta är det viktigt för samhällets insatser att anamma ett holistiskt synsätt grundat på rätt kontext för att man ska kunna genomföra de åtgärder som är relevanta i det specifika fallet (Rostami. 2013 s.136). För att möjliggöra detta så krävs det goda insikter i gängkriminalitetens komplexitet för att motverka gängkriminalitet. Med detta som grund så kan man bedriva ett arbete med högre mål än att enbart fokusera på brottsprevention (Rostami. 2013 s.137). Genom att utvidga sin förståelse för gängkriminaliteten och dess komplexa natur så kan man därmed bemöta problematiken bättre, och till följd även

kunna erbjuda insatser som är bättre anpassade efter de förutsättningar som råder kring individen (Ibid s.137 f).

I en annan artikel av Rostami & Leinfelt (2012) berättar författarna om syftet för projektet “The Stockholm Gang Intervention and Prevention Project (SGIP): Introducing a Holistic Approach to Gang Enforcement” hur det sociala arbetet kan förbättras för en f.d. gängkriminell som befinner sig i en exitprocess. De framhäver vikten av att det bör finnas delmål att utveckla metoder, förslag och rutiner för att inspirera och motivera gängmedlemmar att ändra på sin livsstil (Ibid s. 259). En av de primära målen SGIP hade var att utveckla en systematisering för rutiner gällande gängmedlemmar, eller för de som deltog i ett kriminellt nätverk, att lämna det kriminella livet. De som deltog i detta var bland annat; svenska anstalter, frivården, socialtjänsten eller arbetsförmedlingen. Iden var att rutinerna skulle kringgå en individualiserad plan för att kunna tillgodose de individuella behoven (Ibid s. 260). I samband med arbetet för att underlätta för de som har uttryckt sin vilja att lämna kriminaliteten, har s.k. interventions team blivit skapade, konceptet liknar en samhällsbaserad intervention. Medlemmar från socialtjänsten har regelbundna träffats för att utveckla individualiserade planer för gängkriminella som vill ändra livsstil. I dessa planer har man velat göra uppföljningar och hanterbara remissverksamheter med kontroll av hälsa, missbruksrehabilitering och program för att ta bort tatueringar från gängmedlemmar. Forskarna menar att dessa faktorer har varit otillräckligt uppmärksammade sedan tidigare och att organisationers gränser kring ansvar har varit vaga samt formlösa. Alltså en avsaknad av vägledning har existerat från Rikspolisstyrelsen och därför har den lokala polisdistrikten fått ta egna beslut. Utöver detta, vill man gärna ha korrekta rutiner och struktur i arbetet. Dvs bättre tekniker på att hantera människor som vill lämna gängmiljön är en viktig faktor och inte endast fokusera på tekniker med förtryckning och att få gängledare i fängelse. Slutligen poängterar författarna att polisen har haft mer fokus på hårda komponenter i arbetet mot gängkriminalitet, dock krävs det även mjuka komponenter, alltså ett förebyggande program tillsammans med hårda komponenter (Ibid s. 262).

3. Teoretiska utgångspunkter

Då vi vill undersöka f.d. gängkriminellas erfarenheter kring exitprocesser från gängkriminalitet, samt socialarbetares syn på exitprocesser i arbetet med avhoppare. Så har vi valt två teorier som ger insyn i hur ett utträdande går till och hur detta kan påverka individen som genomför detta. Ebaughs teori om exitprocesser är en sociologisk teori med stort tolkningsutrymme. Teorin möjliggör att skapa en insikt över de olika stadier som en f.d gängkriminell genomgår i exitprocessen och vilka förutsättningar som behöver uppfyllas för att komma vidare i exitprocessen. Genom att ta del av Ebaughs exit teori så blir det möjligt att analysera hur den f.d gängkriminellas motivation att genomgå en exitprocess kan påverkas i möten med professionella. Likaså kan teorin även appliceras utifrån de professionellas erfarenheter i mötet med f.d gängkriminella, för att skapa sig en förståelse över hur man ska arbeta med individen för att underlätta de olika stadierna i exitprocessen. Laub och Sampsons teori om vändpunkter riktar sig specifikt mot de f.d gängkriminella möjliggör att vi kan skapa en förståelse över vilka faktorer som kan motivera en individ att genomgå en exitprocess från gängkriminaliteten. Detta är viktigt att beakta inom socialt arbete då det kan ge en insyn kring hur man ska arbeta för att motivera ett utträdande ur gängkriminaliteten.

3.1. Ebaugh Becoming an ex & exitprocesser

Ebaugh uppmärksammar i boken *Becoming an ex* (1988) att det existerar ett mönster i de moment som en individ genomgår när hen beslutar sig för att lämna en social roll. Dessa mönster kan brytas ner till fyra distinkta stadier (Ebaugh 1988 s. 34). Det första stadiet beskrivs som *first doubts* (första tvivlet). I detta stadiet börjar individen utifrån olika omständigheter tvivla på och ifrågasätta deras engagemang kring rollen som de tidigare har tagit för givet. Genom det initiala tvivlandet så får individen en ny insikt över rollen som hen befinner sig i vilket skapar de första förutsättningarna för att påbörja en exitprocess (Ebaugh 1988 s. 41). Ifrågasättandet kan ta sig uttryck på många olika vis men det sker i en social kontext. Det andra stadiet utgörs därmed av att individen omedvetet till sig själv börjar signalera till omgivningen att hen överväger att genomgå en exitprocess. Beroende på hur omgivningen besvarar individens signaler så kan detta antingen bidra till att styrka eller motverka individens benägenhet att genomgå en exitprocess. Människor vars åsikter som individen värderar högt har därmed en påtaglig påverkan i de

inledande stadierna till att påbörja en exitprocess. Blir individen utsatt för en stark negativ respons så kan detta leda till att exitprocessen kan skjutas upp med flera år (Ebaugh 1988 s.69 ff; 72).

Nästa stadie utgörs av att individen börjar söka efter och utforska nya roller. Genom att utforska nya roller så bidrar detta till att individen får möjligheten att delta i ett rollbyte eller annan rollutforskning vilket kan leda till att nya kontakter eller erfarenheter förbereder individen för exitprocessen (Ebaugh 1988 s.110 ff)

Det sista stadiet i exitprocessen enligt Ebaugh är vändpunkter, varav Ebaugh identifierade 5 unika vändpunkter. Dessa är följande; *Specific events* (särskilda händelser) utmärks av händelser som har en så stark påverkan att de kristalliserar en individs tvivel mot sin nuvarande roll. Naturen bakom dessa händelser kan både utgöras av signifikanta händelser och vardagliga händelser, t.ex kan ett dödsfall räknas som en särskild händelse medan ett godisförbud kan räknas som en vardaglig händelse som leder individen till en insikt över det missnöje som rollen orsakar (Ebaugh 1988 s.125 f).

The straw that broke the camel's back (droppen som fick bägaren att rinna över) utmärks av små händelser som sakta bygger upp till ett missnöje hos individen. Händelserna i sig själv beskrivs oftast som icke betydelsefulla men då de upprepas och slängs på hög så leder detta eventuellt till en insikt kring ens missnöje. Tillslut når man stadiet där man har fått nog och detta leder till att en exitprocess påbörjas (Ebaugh 1988 s.128).

Time related factors (tidsrelaterade orsaker) är insikter som inträffar i samband med tidsbegränsade händelser enligt intervjupersonerna. Exempel på detta kan vara åldrande kan leda till att man ifrågasätter sin roll, men det kan även handla om tidsbegränsade möjligheter som kan leda till nya (arbets) möjligheter för en individ. Insikten om att man har en begränsad mängd tid att fatta ett beslut kan bidra till att man blir skeptisk över att förbli i sin gamla roll (Ebaugh 1988 s.129 f).

Excuses (ursäkter) är händelser som möjliggör att en individ kan genomgå ett rollutträdande på ett sådant vis att utträdandet kan ursäktas av själva händelsen. Medicinska skäl är ett exempel som gör det möjligt att genomföra en exitprocess (Ebaugh 1988 s.130 f).

Either or alternatives (antingen eller alternativ) sker oftast i samband med en traumatisk händelse där individen till följd känner sig tvungen att bestämma ifall man ska genomföra en exitprocess eller inte. Ebaugh nämner ett exempel där en missbrukare ställdes inför ett antingen eller alternativ då denna hade krockat med sin bil medan hen var berusad. Händelsen var ett uppvaknande för individen som bestämde sig för att denna behövde söka hjälp, annars skulle missbruket leda till allvarliga konsekvenser (Ebaugh 1988 s.132 ff).

3.2. Sampson och Laubs teori om vändpunkter

Sampson och Laub (1993) har i boken "Crime in the making: Pathways and turning points through life" analyserat den kvantitativa forskningsdata som fastställdes av Glueck forskarna i mitten av 1900-t. Forskningsdatan består av en lång kohortstudie där man har följt individer som har uppvisat avvikande och kriminella beteenden från deras tonår upp till deras vuxenliv. Kohortstudien har även kompletterats med intervjuer som Glueckforskarna bedrev i samband med kohortstudien för att få en bättre inblick i de mänskliga historier som intervjupersonerna berättar på. Utifrån analysen av denna forskningsdata har Sampson och Laub kunnat styrka att vissa kriterier och omständigheter kan bidra till att öka en individs brottsbenägenhet i vuxen ålder. Faktorer såsom t.ex svag anknytning till ens fru och familj, uppväxtförhållanden i familjen som har präglats av en avsaknad av närhet och resurser, dålig arbets stabilitet, och att uppvisa en fientlig inställning till skola och arbete (Sampson & Laub 1993 s.96 f; 105 f). Men Sampson och Laub har även utifrån forskningsdatan fastställt en teori om vändpunkter. Teorin utgår ifrån att det finns viktiga vändpunkter i en vuxen människas liv som denna oftast omedvetet inträder. Vändpunkterna är förankrade i starka sociala relationer eller andra viktiga investeringar hos individen som denna blir emotionellt investerad i. Vilket skapar ett starkt incitament till att hålla sig borta från brottslighet, då den emotionella investeringen i sociala relationer väger tyngre än individens brottsbenägenhet (Sampson & Laub 1993 s.240). Exempel på vändpunkter kan t.ex vara giftermål, bildandet av familj, meningsfullt arbete, och militärtjänstgöring. Det visade sig att män som hade investerat i ett socialt kapital, vare sig det handlade om att försörja sin egna familj och sina syskon, att hitta ett meningsfullt arbete, att bilda en familj tillsammans med någon annan, eller att delta i militärtjänstgöring. Bidrog till att det blev enklare för männen att motstå kriminella handlingar (Sampson & Laub 1993 s.190). Likaså fann man även att män som hade en stark anknytning till sin fru och familj hade en minskad brottsbenägenhet (Laub & Sampson 1993 s. 219; 240).

Utifrån den kvantitativa data som Sampson och Laub har analyserat så styrks det att kriminellt avvikande beteende utgörs av faktorer som ökar en individs brottsbenägenhet. Har en individ en dålig anknytning till familj eller arbete, så ökar denna risken för att individen kommer att delta i kriminellt avvikande beteende, medan en god anknytning istället minskar en individs brottsbenägenhet (Sampson & Laub 1993 s.190; 219; 240).

4. Metod

I det här kapitlet kommer vi gå igenom de val som vi har gjort i genomförandet av studien. Inledningsvis berör vi val av metod. Därefter går vi igenom hur vi genomförde vårt urval och hur vi gick tillväga för att komma i kontakt med målgruppen, vi kommer även att ge en övergripande inblick i de individer som var delaktiga i intervjuerna. Vidare går vi igenom hur vi har förberett våra intervjupersoner för intervjuerna, samt hur vi har gått tillväga med intervjutillfällena. Efteråt kommer vi att gå igenom vår valda analysmetod, vårt förhållningssätt till att skapa en god validitet och reliabilitet. Slutligen kommer vi att beskriva de etiska överväganden som vi har berört under arbetets utförande.

Vi valde detta undersökningsområde eftersom vi var nyfikna på de hinder och möjligheter som målgruppen har upplevt genom avhoppprocessen. Vår förförståelse för målgruppen var ursprungligen relativt simpel då vi bara hade tagit del av nyhetsrapporteringar, artiklar, indrag från populärkultur etc. Vi hade en viss förutfattad mening om att målgruppen hade någon slags myndighetsförakt men inte mycket mer än så.

4.1 Val av metod-semistrukturerade intervjuer

Eftersom vi ville undersöka de erfarenheter som före detta gängkriminella har kring exitprocesser från gängkriminalitet. Så blev det naturligt att nyttja sig av en kvalitativ undersökningsmetod, då vi ville fånga upp intervjupersonernas komplexa erfarenheter och få en djupgående inblick kring deras exitprocesser. Vi beslutade oss därmed för att genomföra semistrukturerade intervjuer, vilket oftast beskrivs som skräddarsydda frågescheman där frågeställningarna är inriktade på att samla in djupgående information kring undersökningsämnet (Bryman 2018 s. 260). Den primära fördelen med semistrukturerade intervjuer är friheten att formulera frågor som dyker ner på djupet vilket gör det möjligt att fånga upp specifika erfarenheter och tankesätt som intervjupersonen bär på. Det semistrukturerade formatet möjliggör även att intervjuaren kan vara flexibel och välja att ändra fokus under intervjun, att ställa följdfrågor och precisera frågeställningar. På så vis finns det en möjlighet att ytterligare skräddarsy intervjun, vilket till följd gör att intervjupersonen får en utökad frihet att delge det som hen anser är av vikt (Bryman 2018 s. 263). En annan fördel med att kunna anpassa

intervjutillfället utifrån den riktning som intervjupersonen vill gå i är att man kan bilda en överhängande röd tråd som flyter med under genomförandet av intervjun. Detta är inte möjligt i samma utsträckning med en strukturerad intervju där man ej har möjlighet att gå utanför de frågor som man har ställt. Nackdelarna med semistrukturerade intervjuer är flera. Eftersom man har möjligheten att gå in på sidospår och ställa följdfrågor under intervjun, så medför detta en risk att man hamnar utanför undersökningsområdet och inte inhämtar relevant empiri. Därmed ställer semistrukturerade intervjuer högre krav på att intervjupersonen är kapabel att utforska relevanta sidospår för empirin. Ytterligare en nackdel med intervjuer är att de svar som genereras brukar vara fyllda med specifika personliga detaljer som gör det möjligt att knyta an till intervjupersonens identitet. Vilket gör det svårare att anonymisera den insamlade empirin. Risken finns då att ett citat kan vara relevant samtidigt som den är fylld med personliga detaljer som kan avslöja intervjupersonens identitet. Vilket skribenten måste förhålla sig kritiskt till.

Innan vi valde vår metod så tog vi del av tidigare forskning för att bilda en övergripande uppfattning om forskningsområdet och för att identifiera potentiella kunskapsluckor. Med utgångspunkt i den tidigare forskningen började vi därefter grubbla över potentiella intervjufrågor som vore relevanta att ställa till vår målgrupp, och som även kunde knytas an till den tidigare forskningen. Detta ledde till att vi har utformat två separata intervjuguider med utgångspunkt i våra frågeställningar. Den första intervjuguiden är utformad utifrån f.d gängkriminella. Medan den andra intervjuguiden är utformad utifrån professionella som arbetar med målgruppen. På så vis består vår empiri av avhoppares erfarenheter, samt yrkesutövares arbetslivserfarenhet och perspektiv kring målgruppen. Vi ser det som fördelaktigt att ta del av professionellas erfarenheter med målgruppen då deras erfarenheter skiljer sig åt, vilket bidrar till att berika empirin. Genom att ha två separata intervjuguider så blev det möjligt att i större utsträckning skraddarsy frågeställningarna så att dess utformning skulle vara relevant för målgruppen. Detta möjliggjorde även att vi hade möjligheten att djupdyka i frågor samt ställa specifika följdfrågor som var riktade till en viss målgrupp, vilket gjorde det möjligt att fånga in mer specifika svar.

4.2 Urval och kontakt till informanter

Vår förstahandskälla utgörs av f.d gängkriminella som har hoppat av från gängkriminaliteten. Många inom målgruppen uppger sig sakna en tillit till samhället och sociala myndigheter vilket gör att det är en målgrupp som är svår att nå ut till. Därmed har vi även nått ut till professionella som arbetar med målgruppen. För att nå ut till f.d gängkriminella så har vi kontaktat olika frivillighetsorganisationer och myndigheter som arbetar med målgruppen. I hopp om att de skulle hjälpa oss att nå ut till vår målgrupp. Vi har bland annat tagit kontakt med avhopparverksamheter, Kriminalvården, ungdomshus, KRIS, Polismyndigheten och Socialtjänsten. Vi har även nått ut till individer som har hoppat av från gängkriminaliteten och som försöker uppmärksamma problematiken kring gängkriminalitet. I samma anda har vi även hört av oss till sociala organisationer för att få tag på professionella som arbetar med f.d gängkriminella. Därefter förlitade vi oss på snöbollseffekten för att få tag på fler professionella. Vi utgick inte ifrån någon avgränsning gällande de professionellas titlar då vi såg det som fördelaktigt att ta del av olika erfarenheter och perspektiv som de olika professionerna hade, då de olika erfarenheterna bidrog med att berika empirin. Däremot kan detta även betraktas som en svaghet i vår analys då vissa av intervjupersonerna inte hade samma möjlighet till klientkontakt, t.ex verksamhetschef kontra arbetsförmedlare. Ytterligare en faktor i de professionellas empiri var att vi tog del av erfarenheter både från privat och offentlig sektor, vilket bidrog till att berika empirin ytterligare. En professionell som arbetar inom arbetsförmedlingen har t.ex ett mer byråkratiskt förhållningssätt, jämfört med en professionell som arbetar privat som möjligen har andra förutsättningar kring sitt handlingsutrymme.

Under genomförandet av arbetet så blev det fort uppenbart att det skulle bli svårt att nå ut till målgruppen. De flesta organisationer och myndigheter som vi kontaktade svarade positivt på vårt undersökningsområde, men uttryckte att de inte hade någon möjlighet att vidarebefordra vårt kontaktbrev till målgruppen. Det är inte ovanligt för personer som har kontakt med särskilda grupperingar att betrakta vissa forskningsämnen som känsliga för målgruppen, och att man till följd väljer att blockera tillgång till målgruppen utan att i förhand se ifall det existerar ett intresse för målgruppen att delta i forskningen (Jørgensen & Esholdt 2021 s.10). Vi tror inte nödvändigtvis att vi har blivit påverkade av detta, men vi kan inte helt utesluta att vi har blivit blockerade av de organisationer som vi har nått ut till. De myndigheter och organisationer som

hade återkopplat till oss var tydliga med att de inte hade någon möjlighet att nå ut till målgruppen eller att ställa upp på intervjuer på grund av tidsbrist. Flera av de organisationer och myndigheter som vi kontaktade återkopplade aldrig, vilket försvårade möjligheten att nå ut till målgruppen.

Eftersom vi fick avslag från flera organisationer och myndigheter så fick vi förlita oss i större utsträckning på personliga kontakter och snöbollseffekten än vad vi ursprungligen hade tänkt för att nå ut till vår målgrupp. Till följd av detta så har relationsbyggande och tillit varit väldigt viktigt för att få tag på intervjupersoner. Detta påverkade även utförandet av våra intervjuer då vi valde att inte utmana vissa värderingar som intervjupersonerna uppvisade under intervjutillfället, då det fanns en risk att detta skulle riskera att påverka tilliten negativt. Istället så förhöll vi oss neutralt eller uppmuntrande för att få intervjupersonen att dela med sig mer av sina egna erfarenheter. På vis kom vi att spegla intervjupersonens attityder under intervjutillfället för att vinna tillit (Jørgensen & Esholdt 2021 s.11).

I likhet med Jørgensen och Esholdts erfarenheter att nå ut till svårnådda målgrupper så har vi även nyttjat oss av vår egna nyfikenhet och faktumet att vi inte tillhörde målgruppen för att nå ut och knyta intervjutillfällen. Genom att vara öppna med att vi själva är utomstående till målgruppen så har detta underlättat för målgruppen att dela med sig av sina erfarenheter (Jørgensen & Esholdt 2021 s.15). Vi upplevde att intervjupersonerna gärna ville dela med sig av sina erfarenheter och resorna som de har gjort, men att det var svårt för vissa att göra detta då de var osäkra på hur mycket information de kunde delge. Eftersom de var oroade över att man kunde identifiera dem genom deras utsagor. Detta var ytterligare en tillitsaspekt som vi behövde förhålla oss till för att kunna ta del av intervjupersonernas utsagor. Vi respekterade att våra intervjudeltagare inte var villiga att dela med sig av allt, vilket vi fick anpassa oss efter under intervjutillfällena.

4.2.1 Genomgång av intervjupersoner

Här ges en kort genomgång av intervjupersonerna som vi har intervjuat. Vår urvalsstrategi ledde till sex informanter som består av 2 f.d gängkriminella samt 4 professionella som arbetar med gängkriminella avhoppare. Intervjuperson 6 arbetar numera professionellt med f.d

gångkriminella och är i vår tabell kategoriserad som professionell, trots att han tidigare har varit gängkriminell. I vår analys så analyserar vi dels hans gängkriminella förflutna, dels analyserar vi även hans professionella erfarenheter med målgruppen.

Då intervjupersonerna som vi har intervjuat vill förbli anonyma i så stor utsträckning som möjligt så har vi försökt beakta detta så mycket det går. Därmed på grund av anonymitets skäl så vill vi undvika att delge exakt information, vilket således begränsar den information som vi kan delge i beskrivningarna.

F.d gängkriminella
Intervjuperson 1 är en man mellan åldern 25-35 som tidigare har varit delaktig i en gängkriminell livsstil men som nu studerar på högskola.
Intervjuperson 2 är en man mellan åldern 20-30 som tidigare har varit delaktig i en gängkriminell livsstil men som numera studerar på högskola.
Professionella/socialarbetare
Intervjuperson 3 är en man i 30-40 årsåldern som arbetar som en arbetsförmedlare i Arbetsförmedlingen, och som samarbetar b.la med kriminalvården för att hjälpa f.d. gängkriminella att komma in i arbetsmarknaden.
Intervjuperson 4 är en kvinna i 20-30 årsåldern som har varit yrkesverksam som en processledare i Socialtjänsten, och som arbetar med kriminalvården för att hjälpa avhoppare att lämna den kriminella arenan.
Intervjuperson 5 är man i 30-40 årsåldern som är en biträdande verksamhetschef för ett privatägt skyddat boende/stödboende för gängkriminella/avhoppare som vill lämna sin kriminella livsstil.

Intervjuperson 6 är en man i 20-årsåldern som tidigare har varit gängkriminell, men som numera arbetar professionellt med olika avhopparverksamheter riktade åt gängkriminella ungdomar som vill lämna gängkriminaliteten.

4.3 Genomförande av intervjuer

Fyra intervjuer genomfördes digitalt via Zoom, och två intervjuer ägde rum fysiskt. De intervjuer som bedrevs digitalt blev intervjupersonen tillfrågad ifall de samtyckte till att intervjun blev inspelad, samt blev de tillfrågade ifall de hade velat genomföra intervjun med eller utan kamera igång. En av de digitala intervjuerna spelades in då vi fick samtycke från intervjupersonen. De andra digitala intervjutillfällena spelades inte in då deltagarna inte ville bli inspelade, på grund utav detta så transkriberades dessa intervjuerna istället för att spelas in. Intervjuerna som ägde rum fysiskt spelades inte in.

Båda skribenterna har närvarat under intervjutillfällena, en av oss har ställt frågor medan den andra har transkriberat materialet medan intervjun pågick. Innan intervjuerna påbörjades så pratade skribenterna ihop sig om hur de skulle genomföra intervjun. Två undantag ägde rum då vi plötsligt fick möjligheten att genomföra intervjuer spontant, i dessa fallen hade vi ingen möjlighet att förbereda oss i förhand. Att forska kring avvikande beteende medför dock att man behöver vara flexibel och kunna ta del av spontana intervjutillfällen som dyker upp (Jørgensen & Esholdt 2021 s.14).

Efter att intervjuerna avslutades så renskrevs transkriberingarna, som sedan skickades till intervjupersonen så att de skulle kunna ta del av transkriberingen. Vi valde att göra detta eftersom vi ville vara transparenta mot våra deltagare som då kunde ta del av våra anteckningar och återkomma med kommentarer. Genom att ta del av transkriberingarna och säkerställa att de höll med om dessa så bidrog detta till att öka kvaliteten i empirin. Denna processen benämns enligt Bryman som respondentvalidering, vilket innebär att forskarna förmedlar de resultat som människorna har delgett från intervjuerna i syfte att få feedback från deltagarna (Bryman 2011 s, 353).

Fördelen med att bedriva intervjuerna digitalt var att vi fick möjligheten att intervjua personer som vi annars inte hade haft möjlighet att träffa fysiskt då de befann sig långt borta från oss. Nackdelen med digitala intervjuer var att det var svårare att etablera en relation med intervjupersonen, dels då man inte kunde se intervjupersonens ansikte vilket försvårade kommunikationen, dels för att det förekom en del tekniskt strul som störde tempot i intervjuerna.

Vi försökte undvika att ställa riktade eller känsliga frågor under intervjuerna. Detta var dock svårt att undvika eftersom själva undersökningsområdet för deltagarna var känsligt att prata om. Vi berättade för intervjupersonerna innan intervjun startade att de hade möjligheten att hoppa över eller inte svara på frågor som de inte vill prata om. Vi försökte även genomföra intervjuerna på ett så neutralt sätt som möjligt där vi var öppna till att undersöka relevanta sidospår.

Tiden och datumen för intervjuerna har varierat men har skett under arbetstid/studietid. Intervjuerna har skett under slutet av november månad och början av december månad, år 2022.

Innan intervjuerna genomfördes har vi skickat ut ett informationsbrev så att intervjupersonen har fått ta del av information gällande anonymitet, sekretess, konfidentialitet och information om studien i helhet. Under intervjun har vi sedan behandlat frågorna kring samtycke skriftligt eller muntligt, beroende på om intervjun var på plats eller skedde digitalt. Vi har inhämtat fyra muntliga samtycken i samband med genomförandet av våra intervjuer, utöver detta så har vi inhämtat två skriftliga samtycken då intervjuerna har skett på plats. Dessa skriftliga samtycken har inhämtats från professionella som aktivt arbetar med avhoppare. Varje intervjuperson har undertecknat två kopior, en kopia för deltagaren och en kopia för uppsatsskribenterna.

4.4 Analysmetod

Vår analys har gjorts utifrån Rennstam och Wästerfors beskrivning av tematisering och planering. Rennstam och Wästerfors menar att det är viktigt att man ska beskriva hur och varför man har gått tillväga med de val som man har gjort i genomförandet av arbetet (Rennstam & Wästerfors 2015 s. 29). Genom att fastställa ett tydligt syfte och frågeställningar som stämmer överens med vårt metodval så har vi skapat en tematisering som vi har följt utifrån vår planering.

Fastställandet av våra intervjuguidar uppfyller ett viktigt stadie under forskningsarbetet. Eftersom intervjuguiden formar förutsättningarna för det empiriska material som ska samlas in och analyseras (Ibid s. 29). Intervjuguiderna har haft personliga sakfrågor och mer generella breda sakfrågor kopplat till exitprocesser. Sedan har vi även anpassat oss under intervjun med att ställa följdfrågor. Således vill vi identifiera intervjuguiderna som både tematiska och dynamiska. Tematisk innebörd innebär att intervjuaren utgår från de sakfrågor vi har tänkt ställa. Medan en dynamisk aspekt handlar om hur förhållandet i intervjun är på ett mellanmänniskt plan (Ibid). En av våra frågeställningar har varit *"Skiljer sig din syn på relationer nu jämfört när du var kriminell? familj/vänner/gängmedlemmar etc?".* Här har vi upplevt att utformningen av intervjun har haft en annan dynamik än vanliga generella sakfrågor, eftersom de berör intervjuaren på ett mer personligt plan. Vi har även planerat in ett flertal följdfrågor till frågeställningarna i intervjuguiderna, alltså har frågorna haft en uppföljningskaraktär kopplat till dynamiska frågor (Ibid). Utifrån dessa metoder har vi haft möjlighet att koda ett material som har varit både tillfredsställande och användbart, med koppling till vår forskningsfråga.

Under intervjun upptäckte vi att en del frågeställningar har gett liknande svar. För att hantera detta så har vi behövt anpassa frågeställningarna under genomförandet av intervjuerna. Frågor som redan har besvarats tidigare, eller som på andra vis inte vore relevanta, har vi hoppat över eller nyttjat genom att istället fördjupa oss i andra sidospår som vi ansåg vara relevanta. Förmågan att vara flexibel och anpassa sig under intervjutillfället är en viktig förutsättning för att samla in ett kvalitativt empiriskt material (Ibid s.34).

Efter att vi har inhämtat vår empiri så har vi sedan analyserat och kodat denna. Vi har utgått ifrån en traditionell tematisk analysmetod när vi har analyserat vår empiri. Detta innebär att vi

har sökt efter och uppmärksammat diverse teman i intervjuerna som vi kan koppla till våra frågeställningar. Utifrån vår kodning så har vi sedan reducerat empirin och fastställt ett flertal teman. Exempel på konkreta teman som vi har kodat efter är *exitprocess*, *dåligt bemötande från sociala myndigheter*, och *vändpunkter*. Utifrån dessa teman har vi sedan analyserat och tolkat vårt material i samband med tidigare forskning och utvalda teorier.

Vi anser att vår metod ligger i linje med Kathy Charmaz (2000, 2006) förespråkning av kodning för ett datamaterial. Vilket beskrivs som att man sätter ord på vad man läser eller ser i sitt material. De kan kallas etiketter, koder eller kategorier, här avgörs definitionen av innehållet av analytikerna. Därefter kan vi koppla vår analysmetod till vad Charmaz benämner som en initial kodning (öppen) och fokuserad (eller selektiv). En initial kodning baseras på en sorts närläsning av materialet, med kodning av i stort sett varje mening från en intervjutranskribering. Och den fokuserade kodningen har hjälpt oss med att identifiera de mest betydande koderna för att vi sedan kan sätta ord på de större datamängderna (Rennstam & Wästerfors 2015 s. 35).

4.5 Validitet, reliabilitet och generalisering

Validitet inom forskning handlar om hur man identifierar, observerar eller mäter det man avser mäta. Inom den kvalitativa forskningen brukar man tala om intern validitet, som ofta utgörs av att ha en god överensstämmelse mellan teoretiska förklaringar och observationer. Styrkan ligger i att man deltar i en lång närvaro inom en social grupp och därmed blir det lättare att säkerställa det man har observerat med koppling till begrepp (Bryman 2018 s. 465). För att vi inte skulle avvika från våra forskningsfrågor så har vi ständigt reflekterat tillsammans över vårt material utifrån vårt syfte och våra frågeställningar. Eftersom vi båda närvarade under intervjutillfällena så möjliggjorde detta att vi kunde diskutera och förhålla oss mer kritisk till den insamlade empirin, vilket bidrog till att vi förhöll oss mer objektivt. Genom att ständigt återkoppla till och vara kritisk till vårt forskningsområde så har detta motverkat att vi har blandat in personliga värderingar i de tolkningar som vi har dragit kring empirin.

Reliabilitet inom forskningsarbeten utgår ifrån att kunna återskapa arbetets resultat på nytt, vilket enligt Bryman (2018 s. 465) kan vara svårt då man inte kan ”frysa” den sociala miljön en undersökning har tagit plats i, med ambitionen att få samma resultat. Därför brukar man inom den kvalitativa forskningen tala om andra kriterier för att bedöma och värdera resultaten för en begriplig tillförlitlighet.

Lincoln & Guba (1985 s. 467, ff; 470) diskuterar tillförlitlighet utifrån fyra delkriterier vilket vi kommer använda som grund för att fastställa arbetets reliabilitet. Trovärdighet är den första aspekten. För att uppnå en god trovärdighet gäller det att man följt de regler forskningen har blivit tillämpad utifrån och förser rapporten till de personer som deltagit i den sociala verkligheten som har studerats. Därav går det att bekräfta att forskaren förstått empirin på rätt sätt.

Nästa kriterium är överförbarhet från den grupp man undersökt. För att ett arbete ska uppnå en god överförbarhet är det viktigt att det finns fylliga beskrivningar och redogörelser i arbetet, som bidrar med att ge en tydlig insikt i undersökningsområdet.

Pålitlighet är nästa kriterium, och utmärks av hur forskarna säkerställer att alla delar i forskningsprocessen är fullständigt beskrivna i rapporten. Detta kan t.ex. vara forskningsfrågorna, val av undersökningspersoner, intervjustrukturer eller liknande. Sedan kan kvaliteten bedömas från eventuella kollegor eller kurskamrater, om hur pass goda procedurerna har varit och blivit tillämpade samt hur slutsatser kring teorin har fastställts.

De sista kriterierna är styrka och konfirmering, som berör synpunkter kring objektivitet. Här handlar det om att forskaren agerar i god tro, trots att det inte går att garantera att en fullständig objektivitet inte går att fastställa i samhällslig forskning. För att arbetet ska uppnå en god styrka så är det viktigt att forskarna inte låter teorier eller personliga värderingar påverka slutsatserna i resultatet. Vilket kan undvikas genom att ständigt ställa sig kritisk till sitt resultat, samt genom att låta andra granska de slutsatser som har fastställts.

För att säkerställa att vi har tillgodosett en god pålitlighet i vårt arbete så har vi först tagit del av tidigare forskning för att sätta oss in i undersökningsområdet. Därefter har vi formulerat ett syfte utifrån detta, vi har även grundat vår intervjuguide utifrån den tidigare forskningen som vi har tagit del av. Vi har sedan granskat vår insamlade empiri mot våra frågeställningar och den tidigare forskningen och sedan har vi valt teorier som kan appliceras utifrån empirin. Under denna processen har vi även ställt oss kritiska till vår insamlade empiri och ifall den kan tolkas utifrån våra teorier, och hur den står i relation till den tidiga forskningen som vi har tagit del av.

Slutligen talar Guba och Lincoln om kriteriet autenticitet och vikten av att en rättvis bild av målgruppens erfarenheter har förmedlats i arbetet. Vi vill härmed lyfta de tillhörande begrepp som vi tycker står i relevans mot den målgrupp vi har undersökt med utgångspunkt i autenticitet. Man talar dels om ontologisk autenticitet, dvs om undersökningen bidrar med en ökad förståelse av den sociala miljön för personerna som har medverkat i undersökningen. Detta uppnås genom att låta deltagarna ta del av tidigare forskning, teori-val osv i arbetet. Sedan vill man utgå från att personerna som deltagit även har fått en bättre bild av hur andra människor upplever saker, således en pedagogisk autenticitet (Bryman 2018 s. 470).

Det är viktigt att ha i åtanke att vår insamlade empiri består av två olika målgrupper med olika förutsättningar och perspektiv som skiljer sig åt. Detta kan påverka autenticiteten på empirin då målgruppens empiri skiljer sig åt, men då vi har två frågeställningar som riktar sig till varje målgrupp så leder detta istället till att vi fångar upp dom olika perspektiven. Socialarbetarna kanske har läst in sig på gängkriminalitet och är insatta i teorier kring detta, men de saknar konkret erfarenhet av hur det är att vara gängkriminell. Därför kan det bli svårt för dom att nå ut till målgruppen. Till följd kan socialarbetarna beskriva förutsättningarna till gängkriminalitet på andra sätt, medan de f.d gängkriminella istället kan ge mer individuella erfarenheter av att vara gängkriminell.

Vi vill även beröra att vår empiri inte är representativ av bägge målgrupperna utan denna är grundad på erfarenheter från ett fåtal individer från målgrupperna. Gällande de f.d gängkriminella som vi har intervjuat, så är vi medvetna om att det finns en risk för fördomar gällande att individer med negativa erfarenheter kanske har en större benägenhet att uttrycka sitt missnöje. Hade vi haft ett större utbud med intervjupersoner så är det möjligt att empirin inte hade färgats av negativa erfarenheter i samma utsträckning.

4.6 Etiska överväganden

För att uppfylla informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet så har vi inför intervjuerna skickat ut informationsbrev till deltagarna där vi har informerat om studiens syfte och struktur. I informationsbrevet har vi förmedlat att den insamlade datan kommer att anonymiseras och att intervjupersonerna kommer att vara anonyma, samt att det bara är skribenterna som har tillgång till empirin. Som enbart kommer att nyttjas i forskningssyfte. Vidare har vi även understrukt att datan kommer att förvaras på usb-stickor som enbart skribenterna har tillgång till. För att på så vis försäkra att den insamlade datan förvaras på ett säkert vis. Slutligen har vi även i informationsbrevet hänvisat till att individens deltagande i intervjun och studien i överlag är grundat på samtycke. Deltagaren kan när som helst välja att avbryta sitt medverkande i arbetet. Vidare har vi även eftersträvat att arbeta så transparent som möjligt när vi har genomfört våra intervjuer, för att det ska vara möjligt för deltagarna att känna sig säkra på att de inte har delgett känslig information. Till följd har vi låtit deltagarna ta del av transkriberingarna och beaktat deras önskemål att ta bort eller ändra på stycken ifall de anser att det finns ett behov av detta, t.ex på grund utav anonymitetskäl. På så vis har vi gjort det möjligt för deltagarna att känna sig trygga i de svar som har insamlats. Slutligen har vi även informerat deltagarna att de kan ta del av arbetet när det är färdigställt.

Ett etiskt dilemma som uppenbarades i samband med intervjuerna var att de f.d gängkriminella var oroliga över att deras utsagor potentiellt hade kunnat knytas an till deras identitet, vilket man ville undvika. Således begränsade detta vilka erfarenheter de f.d gängkriminella var bekväma att dela med sig av. Vi uppfattar det som att det fanns en rädsla över att bli igenkänd då kännedomen om deras tidigare roll kunde ha en negativ påverkan med t.ex sociala relationer och arbetsmöjligheter. Vi hanterade intervjupersonernas oro genom att betona anonymitetskravet och att empirin kommer att anonymiseras. Vi har även inför intervjuerna förmedlat till deltagarna att de enbart ska återge det som de själva är bekväma med att dela med sig av, för att på så vis undvika att samla in information som bedöms vara av alltför känslig karaktär. Vi betraktar intervjupersonernas önskan om att vara anonym som ett viktigt etiskt övervägande att förhålla oss till. Detta har i sin tur påverkat våra intervjuguider men även genomförandet av intervjuerna själva. Då vi hade möjligheter att ställa mer djupgående frågor om deltagarnas förflutna eller andra frågor av känslig karaktär, vilket vi valde att inte göra.

Ytterligare ett etiskt övervägande som vi har behövt förhålla oss till är faktumet att några av intervjupersonerna är tidigare bekantskaper till en av skribenterna. Detta är ett etiskt dilemma då den tidigare relationen kan påverka de utsagor som deltagarna har delgett i intervjuerna, det finns även en risk att man kan identifiera deltagarna utifrån deras bekantskap till en av skribenterna. Vi är medvetna om att detta utgör en risk till deltagarnas anonymitet, och därmed har vi valt att beakta detta när vi hänvisar till vår empiri genom att vara selektiva med den informationen som vi delger. Vi har noga övervägt vilka stycken som vi redovisat ur empirin och vi har även valt att utesluta viss empiri som kan knytas till deltagarnas identiteter, såsom geografisk plats och personliga identifikationsmarkörer. Empirin som vi har delgett består huvudsakligen av personliga erfarenheter och det finns en risk att dessa kan göra det möjligt att identifiera deltagarna. Men som tidigare nämnt så har vi noga övervägt de stycken som vi har valt att redovisa, och fastän att dessa stycken är av personlig karaktär så har vi gjort bedömningen att de är så pass ospecifika i den informationen som delges att det inte går att knyta an till deltagarnas identiteter. Vi har dessutom ändrat på vissa detaljer i citaten i syfte att försvåra identifiering. På så vis bidrar detta att minska risken för att avslöja deltagarnas identiteter.

Ytterligare en aspekt med att intervjua tidigare bekantskaper är att man inte vill riskera skada relationen till deltagarna, och att detta på så vis kan bidra till att ens tidigare relation påverkar de frågor och djupdykningar som görs i intervjuerna. Vi har försökt motverka detta genom att låta den andra skribenten som inte har någon tidigare relation genomföra intervjuerna med dessa individer. För att motverka att intervjuerna kan färgas av tidigare relationer. Faktumet att den ena skribenten har en tidigare relation till vissa av intervjupersonerna har även varit fördelaktigt i studien, då det har möjliggjort att etablera en kontakt till målgruppen. Eftersom det redan har existerat en tidigare relation så har vi kunnat nyttja oss av denna tidigare tilliten för att komma i kontakt med potentiella deltagare. Likaså har det underlättat med att genomföra snöbollprocessen då det redan fanns en tidigare tillit som vi kunde utgå ifrån.

5. Resultat och analys

5.1 Hur upplever före detta gängkriminella deras exitprocesser från gängkriminaliteten?

Vägar in i gängkriminaliteten och förutsättningar till exitprocesser.

För att det ska bli möjligt att förstå individens exitprocess från gängkriminaliteten så är det viktigt att man även har en insyn i varför individen gjorde de val som ledde hen till det kriminella livet. Då detta ger en insyn över individens livssituation och vad som senare orsakade att man sökte sig bort från gängkriminaliteten. Det framgår utifrån den empiri som vi har tagit del av att det finns flera bakomliggande faktorer som bidrog till att intervjupersonerna började delta i kriminella miljöer, t.ex dåliga uppväxtförhållanden och segregation, ingen tillgång till platser att hitta på saker tillsammans, man var omotiverad kring skolan. Var några exempel av det som intervjupersonerna delgav bidrog till att man sökte sig till det kriminella. Intervjuperson 1 beskriver att det började som något roligt men att det senare växte till något mer;

“Man gjorde brott för att det var roligt liksom. Det var inte så att man gjorde brott för att tjäna pengar eller såhär, men sen växte det här till att man ville tjäna pengar. Men asså, det var inte riktigt ett gäng, utan bara kompisar, fyra fem kompisar som alltid höll på med skit och hittade på saker. Det var så det började.” [Intervju 1]

Genom att hitta på saker tillsammans med sina vänner så blev det möjligt att rikta fokus bort från de faktorer som fick en att känna missnöje. För intervjuperson 1 så blev “skitet” man hittade på med sina kompisar en form av eskapism. Intervjuperson 2 beskriver istället att det fanns inget specifikt som gjorde att man blev kriminell. Utan det framstod som att samspelet mellan ett flertal olika faktorer bidrog till att skapa ett missnöje som gjorde att man sökte sig till kriminaliteten som en alternativ arena.

“Jag helt enkelt socialiserades in i kriminaliteten, men det är fler faktorer som bidrog till att jag blev kriminell, förutom populärkulturen, speciellt hiphop musiken och mitt umgänge, och det faktum att jag kom från en familj med ganska mycket bråk. Det finns som sagt flera faktorer som var utfallet. Och det är miljön och uppfattningen av att leva, att bo i ett segregerat område, allt detta bidrog till ett nytt levnadssätt med tiden utvecklades, och med tiden började man med

mindre hyfs och sen mer och mer grövre saker, allt är en process som pågår i en längre tid.”

[Intervju 2]

Ingen av intervjupersonerna beslutade att bli kriminella medvetet utan det handlade om en successiv socialiseringsprocess där man tillsammans med kompisar gjorde saker som sakta trappades upp och kom att bli mer allvarliga med tiden. Kontakten med kompisarna som själva uppvisade avvikande/kriminella beteenden bidrog därmed att skapa en ingångsport till det kriminella livet medan tidigare faktorer som orsakade missnöje gjorde att man sökte andra alternativ (Laub & Sampson 1993 s.104 f).

För intervjuperson 6 så var kriminaliteten helt normal, det var något som han hade växt upp med och som alltid hade funnits redan innan han bestämde sig för att bli kriminell. Denna inställningen delas av de andra gängkriminella som vi har intervjuat. Detta i kombination med att man på olika vis sökte sig till gängkriminaliteten avspeglar således något som man tog del av på frivillig väg, till skillnad från gängkriminaliteten i andra kontexter där individer försökte tillgodose ett skyddsbehov eller ett akut ekonomiskt behov (se Dziwanski 2020 & Brenneman 2014).

Att hitta vägar utåt. Erfarenheter kring vändpunkter och exit i roll utträdande.

Av olika anledningar så lämnade intervjupersonerna det kriminella livet bakom sig. Alla Intervjupersonerna förutom en medgav att de i någon utsträckning hade blivit påverkade av vändpunkter som har fått dem att reflektera över deras kriminella roll och som bidrog till ett utträdande. Intervjuperson 6 vändpunkt inträffade i samband med att han hade blivit häktad. Ett känslösamt samtal med en av hans föräldrar orsakade en stark känsla som ledde till att han började reflektera över sin kriminella roll.

“När jag satt i häktet så fick jag ett samtal från en av mina föräldrar och hen sa att jag inte längre var hens son, och att jag inte längre var en del av familjen. Efter det här samtalet så började jag reflektera över hur jag skulle göra för att få tillbaka kontakten med familjen. För min familj betydde mycket för mig, det fanns mycket kraft i familjen. Det var liksom det som fick mig att börja tänka annorlunda.” [Intervju 6]

För intervjuperson 6 så var hotet att bli utesluten från familjen så allvarligt att han kände sig tvungen att bryta med det kriminella. Plötsligt behövde intervjuperson 6 handskas med en antingen eller situation där valet skulle orsaka drastiska konsekvenser framöver. Genom att ta del av ett ultimatum så blev det möjligt för intervjuperson 6 att fatta sitt beslut (Ebaugh 1988 s.132 f). Han tänkte lämna gängkriminaliteten bakom sig och började efter detta att ta stegen som behövdes för att få tillbaka kontakten med familjen. Just eftersom familjen betydde allt. Intervjuperson 6 villighet att ställa allt tillrätta för familjen är även något som i sig själv tyder på den kraft som sociala relationer bär på när en individ har investerat djupt i dessa (Laub & Sampson 1993 s.141 ff;.178).

Intervjuperson 2 beskriver istället hur tvivlet till det kriminella kom i samband med att han hade blivit tagen för narkotikabrott. Gripandet lämnade en långsiktig påverkan och han kände att det var dags att ta det lugnt efteråt. Han beskriver vändpunkten som följande;

“Jag blev ju gripen för narkotikabrott och det tog hårt för mig och min familj. Det var inte första gången jag blev gripen men nu blev det av en högre grad och efter det hade jag börjat lugna ner mig [...] och under den här tiden så började jag tänka på mitt liv och på vem jag är, och så småningom så insåg jag vad jag ville göra i livet. Då bestämde jag mig helt enkelt att jag ska kämpa för att uppnå detta [...] Fram till den vändpunkten hade jag gått runt länge och tänkt på vad jag ville göra med mitt liv, om jag ville fortsätta detta kriminella livet eller göra något annat.” [Intervju 2]. Här kom vändpunkten att bekräfta det initiala tvivel som intervjupersonen beskrev sig ha sedan tidigare, samt möjliggjorde det att han fick chansen att fokusera på nytt vad han ville göra framöver. Vilket ledde till att han gjorde ett utträddande ur gängkriminaliteten. På så vis blev gripandet även en möjlighet att ta del av och utforska nya roller.

Intervjuperson 1 hade inte tagit del av någon specifik vändpunkt som gjorde att han beslutade sig för att lämna gängkriminaliteten. Istället beskriver intervjuperson 1 att det handlade om att han tog del av en mognadsprocess, och att han med tiden insåg att han inte längre ville hålla på med gängkriminaliteten längre;

“Det var det vuxna livet som kom in och sen fatta man att vissa saker var rätt och vissa saker var fel, detta funkar inte längre, jag måste börja skärpa mig och såhär. Det är klart att det förändras. Men det har inget att göra med att man har gjort skitgrejor eller inte gör skitgrejor, utan det är personlig utveckling [...]. Vissa saker är ju löjliga att göra nu, men de var det inte då.” [Intervju 1]

Med tiden kom intervjuperson 1 till insikt att livet hade förändrats och att det var dags att gå vidare. Man skulle kunna betrakta detta som en bekräftelse på intervjupersonens initiala tvivel vilket beskrivs som det första steget i en individs exitprocess (Ebaugh 1988 s. 34). Men enligt vår tolkning så stämmer inte detta överens. Istället ser vi intervjuperson 1 beskrivning som en insikt att vilja gå vidare i livet. Och denna insikten grundade sig på individens tidigare erfarenheter och upplevelser i livet. En mättnad hade uppnåtts och i samband med detta ett nytt perspektiv på gängkriminaliteten. Det är en insikt kring att söka efter andra vägar som drev till intervjuperson 1 utträdande.

Att söka hjälp, erfarenheter av att ta del av sociala insatser.

Vägen bort från det kriminella är en resa som för många är svår att göra ensam, därmed väljer många gängkriminella att söka hjälp med att ta sig ur gängkriminaliteten (Hedlund 2021 s.15). För många gängkriminella avhoppare så har deras kontakt med olika sociala myndigheter varit betydelsefullt för att genomföra sitt utträdande ur gängkriminaliteten. De f.d. gängkriminella som vi har intervjuat har alla erfarenheter av att söka hjälp och att ta del av diverse sociala insatser. Alla intervjupersonerna delar även någon form av missnöjdhet över de insatserna som de har tagit del av. Intervjuperson 6 beskriver att myndigheter och organisationer som arbetar med gängkriminella avhoppare oftast inte har någon ordentlig tillit till målgruppen. Han beskriver själv när han var yngre och blev häktad för grov stöld att han fick ta del av samtal med socialtjänsten, men att detta inte förändrade något. Likaså uttrycker intervjuperson 2 en frustration över att inte bli förstådd i bemötandet med professionella.

“När jag var 15-16 år så blev jag dömd för grov stöld. Jag hade tagit ett busskort från en annan elevs väska utan att han märkte det, och sen så lämnade jag tillbaka kortet dagen efter. Och så blev jag dömd för grov stöld för det, vilket gjorde att jag tappade förtroendet för samhället.

Alltså för mig så var ju detta något helt normalt, jag såg det inte som något grovt som samhället påstod. På grund utav detta så fick jag gå till Soc. När jag kom till Soc så satte jag mig och de ställde frågor, sen gick jag därifrån. Ingenting hände där, jag minns ingenting. Utan jag tog mitt straff och kom tillbaka till samma sak.” [Intervju 1]

“Jag hade ingen tillit till socialtjänsten, de hade inte levt det livet jag levde så jag kunde inte riktigt tillskriva legitimitet, jag kände inte riktigt att vi kunde förstå varandra, inte jag dom och inte dom mig. Det var två olika världar som möttes och helt olika sätt att tänka på. Jag kände inte att de riktigt kunde hjälpa såna som mig.” [Intervju 2]

Intervjuperson 1 och 2 erfarenheter utmärks bägge av olika bemötande som aldrig riktigt nådde fram, och som därmed saknade någon ordentlig påverkan då man inte kände sig nådd av de insatser som riktades mot en. Detta bidrog i sin tur att man tappade tilltron till myndigheterna, men även samhället. Intervjuperson 6 beskriver vidare att han har blivit stoppad av polisen alltför många gånger efter att han hade avtjänat sitt fängelsestraff och bestämt sig för att lämna det kriminella livet. Detta kom med tiden att bli så vanligt förekommande att det blev tydligt för intervjuperson 6 att han fortfarande betraktades som gängkriminell av omgivningen.

“Jag själv har blivit stoppad av polisen massvis av gånger efter att jag kom ut från häktet. Jag anmälde detta och fick rätt att polisen hade begått tjänstefel. För kriminella så är detta inte något nytt utan de är vana vid det här. De har haft med sig detta under hela deras uppväxt.” [Intervju 6]

Det finns enligt intervjupersonerna en tydlig misstro från myndigheter, organisationer och samhället som kvarstår även efter att man har lämnat gängkriminaliteten. Misstron beskrivs som ett av de främsta hinder som försvårar individens exitprocess och framtida mål att återintegreras i samhället. *“Men den största risken handlar om att man inte känner sig välkommen och delaktig i samhället [...] Sen är det så ifall samhället eller personer runt omkring en vet att man nyligen har varit kriminell och att man vill återintegreras, då blir det svårare eftersom att alla kommer alltid att se dig som en kriminell.” [Intervju 6]* En återkommande beskrivning i f.d gängkriminellas erfarenheter är att man ska känna sig som en kriminell för resten av sitt liv. Har

omgivningen väl fått reda på ditt kriminella förflutna så kommer det bli svårt att tvätta av sig den negativa stämpel som sätts på dig. Detta är även något som påverkar f.d gängkriminella i mötet med socialarbetare. Intervjuperson 1 återger att det inte fanns någon grund till ett förändringsarbete i de insatser som han tog del av, eftersom de som skulle hjälpa honom att komma in i samhället inte gav honom en chans att visa att han hade förändrats.

“När man försöker komma in i samhället så finns det hjälp. Men det är en hjälp som bara är till för att det ska se fint ut från samhället [...] Enligt min egna erfarenhet kände jag inte att jag fick den möjligheten att de verkligen brydde sig om en, utan det var mer bara att de var där för sitt jobb. Du kom dit och så gjorde dom som dom gjorde, och de hade tusen andra klienter. Och sen sa de till dig hejdå.[...] Det finns inte det här kämpandet att du motiveras till att komma in i samhället. Utan det är mer som att jaha, du har varit kriminell, ja synd för dig. Finns inte så mycket som vi kan hjälpa dig med. Du måste göra det själv” [Intervju 1]

Avslutande analys

Det framkommer utifrån intervjupersonernas erfarenheter att förutsättningarna att lämna gängkriminaliteten påverkas av det bemötande som man tar del av under och efter exitprocessen från samhället, vilket vi även finner stöd i utifrån tidigare forskning (Dziewanski 2020 s.13; Brenneman 2014 s.6, s.10; Ebaugh 1988 s.156 f, s.158, s.161 f; Laub & Sampson 1993 s.246). Intervjupersonerna återger alla olika negativa erfarenheter i mötet med socialarbetare såväl som samhället i stort, vilket har försvårat deras exitprocess från gängkriminaliteten. Det andra stadiet i exitprocessen utmärks enligt Ebaugh av att individen omedvetet signalerar till omgivningen att hen överväger att genomgå ett rollutträdande. Omgivningens reaktion på individens signalering har en stor påverkan kring att förstärka eller avvärja individens motivation att genomföra en exitprocess. Ett starkt negativt bemötande kan till och med göra så att individen skjuter upp exitprocessen med flera år (Ebaugh 1988 s. 69, ff). Vi gör tolkningen att negativa reaktioner från omgivningen inte bara kan påverka det andra stadiet i exitprocessen utan hela resan som individen genomför när den genomgår en exitprocess. Detta inkluderar även det mellanstadie som individen befinner sig i när man har lyckats ta sig ur en roll och man håller på att inträda en annan. Därmed är mötet med socialarbetare särskilt betydelsefulla för avhoppare då socialarbetare oftast är en av de första professionella som man kommer i kontakt med när man

ska lämna gängkriminaliteten. Socialarbetare som arbetar med personer som vill lämna gängkriminaliteten kommer stöta på individer som befinner sig i olika stadier av exitprocessen och således kommer interaktionen med socialarbetaren ha en stor påverkan i individens motivation att fullborda exitprocessen. Vi ser utifrån vår empiri att dåliga erfarenheter med socialarbetare och andra samhällsaktörer lämnar ett negativt intryck hos de f.d gängkriminella. *“Okej, ni pushar mig utanför samhället där jag inte vill vara, när jag vill göra en förändring. Men, iom att ni pushar mig så hårt. Så kommer jag gå in i det hära som att vara utanför samhället, och då kommer jag göra brott.”* [Intervju 1]. Det dåliga bemötandet kan i bästa fall påverka avhopparens motivation negativt, men i värsta fall som intervjuperson 1 tyder på kan dåliga erfarenheter leda till att avhopparen inte får någon möjlighet att bli en del av samhället och att man känner sig tvingad att gå tillbaka till gängkriminaliteten. Detta är något som intervjuperson 6 poängterar som särskilt viktigt att åtgärda. Som tidigare f.d gängkriminell så har han själv erfarenhet av den negativa effekt som misstro kan ha på avhoppare. Gängkriminella avhoppare som blir dåligt bemötta söker sig tillbaka till sina kollegor och berättar om sina erfarenheter att söka hjälp och på så vis sprids rykten som är svåra att arbeta bort. *“Så går man tillbaka till det kriminella och berättar detta för andra som man känner. Och detta ryktet som sprids kommer att finnas kvar flera år framåt.”* [Intervju 6]. Som en gängkriminell avhoppare finns det en risk att man möter hinder i de organisationer som är menade att hjälpa en komma ut i samhället, det finns en risk att man blir utsatt för fördomar och dåligt bemötande, i vissa fall kanske de professionella saknar de kompetenser som behövs för att hantera målgruppen och att ge ett bra bemötande, även ekonomiska faktorer kan spela roll i vilka förutsättningar som man tar del av i mötet med organisationer. Detta är något som kommer att diskuteras mer ingående i 5.2 frågeställningen.

Vi har utifrån empirin även fått ta del av hur betydelsefulla vändpunkter har varit för de f.d gängkriminella. För flera av intervjupersonerna så var det någon form av vändpunkt som gjorde det möjligt att få ett nytt perspektiv på rollen som gängkriminell och vad detta innebar för intervjupersonerna men också även närstående till dem. De vändpunkter som intervjupersonerna därmed har tagit del av blev till viktiga redskap som möjliggjorde ett utträdande. Vi har bland annat sett hur risken att förlora kontakten till sin familj gjorde det möjligt för intervjuperson 6 att genomföra ett utträdande från gängkriminaliteten, vilket överensstämmer med Laub och

Sampsons utgångspunkt att starka anknytningar till sociala relationer minskar en individs brottsbenägenhet (Laub & Sampson 1993 s.141 ff;.178). Vi har även sett inslag på vändpunkter som har skett i samband med större händelser som har lett till nya insikter, intervju person 2 vändpunkt gjorde det möjligt att ta ett steg tillbaka och börja fundera på ifall han ville fortsätta vara en del av gängkriminaliteten eller ifall det var dags att pröva något annat. Intervju person 1 tog inte del av någon särskild vändpunkt utan kom istället med tiden själv till insikt att han inte längre ville fortsätta vara gängkriminell. Förutom intervju person 1 ser vi utifrån empirin att vändpunkter har haft en stark påverkan hos intervju personerna. De gav uppgång till direkta eller mer successiva insikter som sådde tvivel över den gängkriminella rollen som intervju personerna befann sig inom.

5.2 Hur upplever professionella möjligheter och begränsningar i arbetet med att stötta avhoppare som vill lämna kriminalitet?

Vad krävs för att skapa en allians i mötet med f.d gängkriminella som befinner sig i en exitprocess?

Ett återkommande tema i vårt insamlade empiriska underlag är att professionella socialarbetare uttrycker vikten av att nå en allians med målgruppen och hur de kan bemötas på rätt sätt. De intervjupersonerna som har varit f.d gängkriminella uttrycker även att det är något som sociala myndigheter saknar i arbetet med målgruppen. Dessutom ska detta i sin tur underlätta arbetet med att skapa förtroende från målgruppen gentemot de professionella och bidra till en etablerad relation mellan en f.d. gängkriminell och en socialarbetare. I en intervju med en f.d gängkriminell som numera själv arbetar med f.d gängkriminella uttrycker han hur socionomer bör agera för att lyckas med ett alliansskapande:

“Den enda gången en socionom kan vara relevant för ungdomar är enligt mig ifall socionomen hjälper någon från målgruppen, och sedan besöker personen. Då får man automatiskt respekt. Alltså man ska ge en chans och visa vem man är som har gett en chans, då får man automatiskt inflytande. Besök personen när den är med sina kompisar, då vet de att du hjälper någon. Det handlar 100% om att bygga en relation, men du kan inte bygga en relation med alla samtidigt. Och det handlar om att någon först måste ge dig en chans för att du ska kunna komma in.”

[Intervju 6]

Han berättar att man som socialarbetare bör fokusera mer individinriktat och möjligen göra ett fältbesök för att få respekt av målgruppen. Intervjuperson 6 nämner också vikten av att man ska fokusera på brukarens framtidsplaner och mål istället för att ha en utgångspunkt där man ställer frågor om deras kriminella liv. Genom denna ingången kan vi som socialarbetare undvika att målgruppen utesluter hjälpen de får: *“Sen handlar det också mycket om att man ska ha en rätt slags nyfikenhet, man ska inte vara alltför nyfiken kring privata frågor gällande det kriminella. Utan det ska vara ett allmänt intresse och nyfikenhet. Gärna att man försöker lära sig av målgruppen. Ställer du frågor som rör kriminalitet så blir du direkt utesluten. Så länge du är nyfiken på deras val kommer du bli mycket bättre bemött.”*

Utöver bemötandet handlar det även om förståelse och jargongen från en socialarbetare. En annan intervjuperson berättar följande: “ *Det handlar om att man som professionell ska hitta någon slags förståelse. Brukarna är inte utomjordingar bara för att de har en kriminell bakgrund, som professionell måste man kunna se detta. Det är också viktigt att man som professionell lyfter det som brukaren kan, "de är människor precis som alla andra!"*”. [Intervju 4].

Ebaugh (1988) menar på att individer som är i en exitprocess genomgår olika stadier när de genomgår ett utträdan och att omgivningen påverkar de signaler en individ sänder när hen vill göra en exitprocess. Detta är då viktigt vid de inledande stadierna och om personen blir utsatt för en stark negativ respons kan exitprocessen skjutas upp. Individen fångar upp ledtrådar som signalerar att rollen som hen är på väg att inta inte är tillfredsställande. Detta kan ske på ett medvetet och omedvetet plan och med denna missnöjdhet kan hen söka sig till nya alternativ (Ibid s.69 f.). När en f.d. gängkriminell söker sig till en social verksamhet för att ändra livsstil är bemötandet en stor del av det sociala arbetet och viktigt att det sker på rätt sätt, för att sedan få en etablerad relation med klienten. Om man utgår från Ebaughs teori så sker det i en av de inledande faserna av en exitprocess men om individen inte blir tillfredsställd kan hen söka nya alternativ. Som professionell behöver vi se individen i ett holistiskt perspektiv och vad personen är intresserad av och har som färdighet. Denna liknelse finner vi även i den tidigare forskningen som tagits upp att det sociala arbetet bör vara mer centrerat för att kunna tillgodose individuella behov (Rostami & Leinfelt 2012 s. 260).

För att kunna skapa en relation med en klient förutsätter det att socialarbetare har tillräckligt med tid och detta kan vara problematiskt eftersom klienter ibland kan förflyttas till andra professionella. Intervjuperson 3 nämner: “*Däremot om jag jobbar med en klient och den sen går vidare på en utbildning, så får klienten en ny handledare som enbart jobbar med utbildningar t.ex, som tar över ärendet. Bytet av handledare kan leda till att vi ibland får klagomål för att klienten inte har blivit bemött på samma vis som tidigare. Handläggaren som t.ex jobbar med utbildningar har inte samma möjlighet att ge klienterna samma stöd jämfört med den rollen som jag har*”. [Intervju 3]. Om en klient får ett visst bemötande från den förste arbetsförmedlaren och sedan får hen en ny handläggare som däremot inte har lyckats bemöta klienten på samma vis,

kan det uppstå en rubbning i viljan till att göra en förändring. Sedan kan individen förskjuta förändringen som kunde lett till en exitprocess (Ebaugh 1988 s.69).

Intervjuperson 3 beskriver vidare sin uppfattning om att många socialarbetare inte redigt vet hur man ska bemöta målgruppen och att detta påverkar förutsättningarna för ett alliansskapande. *“Många av mina kollegor blir handlingsförlamade, lite fördomsfullt bemötande av mina kollegor ifall det kommer fram att klienten har en f.d kriminell bakgrund.”* [Intervju 3]. Intervjuperson 4 uttrycker även att det är den professionellas ansvar att etablera en tillit till brukaren. *“Det handlar inte enbart om vad de ska göra utan även hur de ska gå tillväga för att skapa en miljö där tillit kan utvecklas. Många professionella vet inte riktigt hur man ska möta gruppen, och hur man ska skapa tillit”.* [Intervju 4]. Vi gör tolkningen att det är socialarbetaren som ansvarar för att etablera en tillit till den f.d gängkriminella och då måste socialarbetaren kunna bemöta brukaren på ett tillfredsställande sätt.

För att kunna bygga vidare på en relation förutsätter det att handläggaren har de resurser som krävs. En av resurserna är att ha tillräckligt med tid till uppföljningar så att detta skapar en kontinuitet med klienten för relationsbyggande och bildar även förtroende från målgruppen. *“Det är inte alltid lätt och det är viktigt att brukarna har en tillit och är villiga att kommunicera ifall de oroar sig för att återfalla inom det kriminella.” Det är också viktigt med kontinuerlig uppföljning, och att professionella samverkar och har koll på hur det går med personen* [Intervju 4].

Att knyta an till nära relationer är ett viktigt verktyg för den professionella i arbetet med f.d gängkriminella.

I det sociala arbetet för en yrkesverksam professionell är det viktigt att det finns rätt stöd åt målgruppen vars nära relationer har en stark inverkan i deras exitprocesser. Denna starka inverkan kan ha en avgörande roll i förändringen eftersom nära relationer tenderar att vara ett startskott för en vändpunkt och om en individ har starka sociala relationer där hen är emotionellt investerad i, blir det ett incitament för att avstå från kriminella handlingar (Sampson & Laub 1993 s.240). Att nära relationer kan vara avgörande för en livsförändring har nämnts i vår undersökning men även i den tidigare forskningen (Malm 2012).

För att inte begränsa så att målgruppen får det svårt att fortsätta kontakten med sina nära relationer förutsätter det att professionella vet vikten av familjen och andra närstående. Det bör finnas en lösning så att de fortfarande kan vara i kontakt med varandra, till exempel om en f.d. gängkriminell har en skyddad identitet. Om en individ befinner sig i ett stadie där ett rollutträdande från kriminaliteten är på väg att bli till, så är det viktigt att beakta kontakten med sina nära relationer (Laub & Sampson 1993 s. 141, ff). Hur kan detta då se ut i det sociala arbetet? En yrkesverksam i socialtjänsten uttrycker en sorts stödfunktion: *“ I början när det är ganska nytt, så är de oftast positiva till det såklart, de är glada för det. Ibland kan de själv behöva samtalsstöd, det kan även finnas en viss oro från vissa föräldrar. Skulle det t.ex vara så att brukaren behöver flytta till en annan kommun för att få en ny skyddad identitet så kan detta orsaka oro från brukarens närstående, det behöver man också tänka på.”* [Intervju 4]. Ibland kan även närstående relationer utgöra ett hinder för exitprocessen vilket är viktigt att förhålla sig till. *“Vi hade ett ärende med en klient där flickvännen var van vid en viss livsstandard som bekostades genom den kriminellas livsstil. Där hen nästan ville att personen i fråga inte skulle lämna det kriminella för att kunna behålla sin nuvarande livsstandard.”* [Intervju 5]. Med en ökad medvetenhet kring de insatser som de professionella kan bevilja med utgångspunkt i att främja goda närstående relationer så ökar chansen att insatsen träffar rätt. Genom att den professionella främjar brukarens närstående relationer så skapar man förutsättningar till att underlätta exitprocessen för brukaren.

Om en individ är på väg att skapa en exitroll från sitt nuvarande kriminella liv så handlar det mycket av att kunna göra en anpassning inom rimliga krav och tidsaspekter. Det finns förväntningar från omgivningen som till exempel nya normer att förhålla sig till och nyskapande av en identitet. På så vis landar det i verkligheten att en del spänningar kommer att uppstå, detta kan vara mellan det förflutna, nutiden och framtiden. Det vill säga att den föregående rollen brukaren har deltagit i behöver räknas in och bli införlivad i den framtida identiteten (Ebaugh 1988 s.149). I det avseendet behöver professionella se till att brukaren får en god vägledning i att kunna göra förändringar utifrån rimliga krav samt att utforska och anknyta till de mål som brukaren själv vill uppnå. *“Det handlar om olika saker, att hitta något annat som de är passionerade över t.ex. De behöver någon form av vägledning för att få ett hum om vad de vill göra, och de behöver också vara öppna för att få den här vägledningen. Det är upp till den*

professionella i tjänst att skapa en tillit till brukaren, det handlar inte enbart vad de ska göra utan även hur de ska gå tillväga för att skapa en miljö där tillit kan utvecklas. Många professionella vet inte riktigt hur man ska möta gruppen, och hur man ska skapa tillit.” [Intervju 4].

Hur kan professionella motverka utanförskap och möjliggöra inträde på arbetsmarknaden?

Under tiden vi intervjuade våra professionella blev vi uppmärksammade på att det fanns en allmän syn på de f.d gängkriminella. Denna synen speglades inte bara från de f.d. gängkriminellas omgivning, men från samhället i stort. Erfarenheterna som de professionella har delgett har varit återkommande och det som de beskriver är målgruppens hinder i arbetsmarknaden. Intervjuperson 3 som är en arbetsförmedlare och som samarbetar med kriminalvården har lyft upp vad som krävs från det sociala arbetet: *“Fördomar i samhället är ett stort hinder, att företag t.ex kollar i belastningsregistret som har ökat kolossalt de senaste 10, 15 åren. Många blir stoppade för att de har domar i registret. Finns många bra arbetsgivare med. Söker klienterna själv, så kanske kommer de till intervjun. Så faller de oftast med brottsregistret. Men ifall de har kontakt med mig istället. Så kan jag nyttja egna kontakter, referenser, snacka in dom på andra sätt. Bra att brottsregistret finns på vissa yrken, men det har blivit en viss inflation att allt fler arbetsgivare tittar på det.”* [Intervju 3]

Arbetsgivarna har under de senaste åren blivit mer stränga när det kommer till målgruppens belastningsregister vilket gör det svårt för målgruppen att ta sig in i arbetsmarknaden. Förutom att professionella vill uppmärksamma målgruppen att ta avstånd från sina gamla kontakter för att komma in i arbetsmarknaden och få ett arbete, har det nämnts att insatser bör vara inriktade mot praktikplatser: *“ Något som jag har märkt saknas är insatser som leder till jobb. T.ex mer praktikplatser, eller ökade resurser till målgruppen. Det kan handla om samarbete med olika arbetsgivare, detta är vad jag tycker att målgruppen verkar vara i behov av. Något som leder till arbete, så att de får en chans i arbetsmarknaden.”* [Intervju 4]. Ebaugh (1988) benämner den fjärde fasen i exitprocessen som en fas där individen vill prova på nya roller och kan få möjligheten att delta i ett rollbyte. Detta kan i sin tur bidra till nya kontakter eller erfarenheter som förbereder personen för en exitprocess. Dock förutsätter det att individen ej bör påverkas med en negativ respons från de människor de möter i samband med ett rollbyte. Vi undrar om

arbetsgivare drar för snabba slutsatser samtidigt som vi reflekterar på vad som kan vara orsaken till att målgruppen inte får tillräckliga chanser på arbetsmarknaden, som försvårar möjligheten för en exitprocess. Somliga påstår att det kan handla om en brist på kunskap kring målgruppen och föreslår om hur man kan bemöta dessa människor när de visar en benägenhet att göra en livsförändring i samband med insatser i socialt arbete. Till exempel att när människor vill bort från den kriminella arenan så betraktas det som viktigt att samhället bör inta ett holistiskt synsätt, där man bedömer individer utifrån rätt kontext så rätt åtgärd blir genomförd för det specifika fallet (Rostami. 2013. s.136). Kan denna ingången i socialt arbete tolkas som att individuella bedömningar ska göras i varje enskilt fall så att de som vill lämna gängkriminaliteten får en chans att komma in i arbetsmarknaden?.

Även om det finns ett myndighetsförakt från före detta gängkriminella (Hedlund 2021, s. 66). Är målgruppen medvetna om att de får den hjälp de behöver av myndighetspersoner trots att de har svårigheter att ta sig in i arbetsmarknaden. Det visar att målgruppen är i behov av de sociala verksamheter som behöver stå till förfogande när en avhoppare söker hjälp från kriminaliteten. Detta uttrycks av intervjuperson 5: *“Nä men folk är medvetna om vad de har gjort och att det finns stöd ifall de väljer att hoppa av. De vet att man får sin rätt prövad och att man kan ta del av sin rätt från myndigheter. Ta Kriminalvården som exempel. Man vet att man får en handläggare, och att man kan ta del av det stöd som de ger en..”* [Intervju 5]

6. Diskussion

Det framkom i empirin att man sökte sig till gängkriminaliteten av olika anledningar, bakomliggande faktorer som bidrog till att skapa missnöje, en form av escapism som gjorde det möjligt att fokusera på annat, eller att man betraktade kriminaliteten som något normalt då man hade vuxit upp med den. Attityderna till gängkriminalitet i vår empiri skilde sig åt tidigare forskning på det viset att vi uppfattade ett mer avslappnat förhållningssätt jämfört med de andra arbeten om gängkriminellas exitprocesser som vi har tagit del av. Som skildrar erfarenheter av svår ekonomisk trygghet samt rädsla för att bli utsatt för gängkriminellt våld (Dziewanski 2020; Brennehan 2014). Detta tyder enligt oss att den svenska kontexten för gängkriminalitet som vi har fångat i vår empiri skiljer sig från andra globala studier med liknande undersökningsområde. De svenska arbeten som har undersökt svenska gängkriminellas erfarenheter av gängkriminalitet skildrar en liknande uppfattning (Hedlund 2021; Rostami 2013; Forkby 2011).

Ett intressant tema som dök upp i empirin både från de professionella men även de f.d gängkriminella var att det fanns ett behov av att rikta sociala insatser till allt yngre barn för att förebygga rekryteringen till kriminella gäng, vilket vi även har funnit stöd i denna rapporten (Hedlund 2021). Vi anser att detta är ett intressant undersökningsområde som bör undersökas vidare med fortsatt forskning. Intervjuperson 4 som arbetar professionellt med gängkriminella återger att ungdomar attraheras och söker sig till personer med mycket pondus. Vilket på så vis antyder att det finns något attraktivt med den idealbild som inflytelsefulla gängkriminella uppvisar. Intervjuperson 5 beskriver det som att de ungdomar som inte anser sig ha någon tillgång till att ta del av de traditionella möjligheter som samhället erbjuder istället lockas av och söker sig till den idealbild som framställs av gängkriminella.

Vi fann även att vändpunkter utgjorde en viktig del av exitprocessen för de f.d gängkriminella som hade tagit del av en sådan. Vändpunkterna fastställde det tvivel som intervjupersonerna hade kring sin kriminella roll, och för intervjuperson 6 så var hotet att mista kontakten med familjen avgörande för att han skulle påbörja ett utträddande. Utifrån empirin som vi har tagit del av framstår det som att vändpunkten har agerat som en katalysator som har möjliggjort att individen påbörjar exitprocessen och i de flesta fallen söker sig till sociala organisationer/socialarbetare för att få hjälp med sitt utträddande från gängkriminaliteten.

Utifrån vår undersökning är det tydligt att f.d. gängkriminella vill bemötas på ett särskilt sätt av socialarbetare och att ett dåligt förtroende finns bland målgruppen gentemot myndighetspersoner. Detta grundas dels utifrån att socialarbetare har fel fokus i arbetet med individen. Istället för att arbetet ska ha en inriktning på deras kriminalitet, bör det vara riktat mot deras framtidsplaner, intressen och mål. Den professionella bör visa förståelse och ha rätt jargong mot målgruppen för att etablera tillit och respekt. Detta ska i sin tur skapa en allians med de f.d. gängkriminella, öka förtroendet och etablera en relation, och därmed kunna underlätta en exitprocess. En annan faktor som kommer till uttryck från de professionella är uppfattningen att många socialarbetare inte redigt vet hur man ska bemöta målgruppen, vilket påverkar förutsättningarna till att skapa en allians negativt.

Samtidigt är tid en resursbrist i det sociala arbetet vilket försvårar uppföljningar som är viktiga för att bygga en relation med målgruppen. Resursbristen kan även leda till att en klient t.ex får färre möjligheter att träffas vilket kan påverka relationsbildandet, eller att man får en annan handläggare av olika skäl. Om det nu sker att klienten får en annan handläggare, kräver det ett lika gott bemötande för en exitprocess (Ebaugh 1988 s. 69). Oavsett om tiden inte finns för uppföljningar.

För att skapa så goda förutsättningar som möjligt för den gängkriminellas exitprocess så är det viktigt att socialarbetaren använder anknytningen till nära relationer som en resurs för att motverka risken för återfall (Sampson & Laub 1993 s.240). Detta förutsätter att vissa stödfunktioner bör beaktas och användas i socialt arbete, exempelvis stödsamtal. Det är således viktigt att målgruppen får chansen att upprätthålla kontakten med sina nära relationer, synnerligen i ett stadie för rolluträdande (Ibid s. 141, ff). Medvetenhet att klienterna har familj och är i kontakt med dessa minskar oron hos individen samt kan minska benägenheten för återfall. Mera har ett identitetsskifte en koppling till den föregående rollen, vi har tolkat det som att det är nödvändigt att kunna acceptera sin gamla livsstil för att tillträda en annan roll (Ebaugh 1988 s.149). Utifrån detta bör socialarbetare kunna vägleda målgruppen och även kunna diskutera det förflutna om hen så vill, för att se vilka anpassningar som krävs för att göra en exitprocess i syfte för integration.

Det har även framkommit att f.d gängkriminella har svårt att träda in i arbetsmarknaden. Under intervjuerna diskuterades det som att det beror på en stigmatisering från samhället och att detta leder till att arbetsgivarna har blivit mer stränga när det kommer till att kolla belastningsregistret. Målgruppen stöter på fördomar om deras tidigare kriminella liv vilket gör det svårt för de att få en chans i arbetsmarknaden. Samtidigt uppmärksammar professionella att de f.d. gängkriminella bör ta avstånd från sina gamla kontakter och istället använda de professionellas kontakter, med ambitionen för en integration. Dessutom har det lyfts att praktikplatser bör förstärkas i det sociala arbetet så att de lättare kan komma in i arbetsmarknaden. Men även att vi som socialarbetare bör inta en mer holistisk kontext gentemot individen, för att få bättre förutsättningar att kunna bedöma om individen vill bli en del av samhället.

7. Referenslista

Brenneman Robert (2014) WRESTLING THE DEVIL: Conversion and Exit from Central American Gangs. *Latin American Research Review*. 49:112-128

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB. Tredje upplagan.

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB. Andra upplagan.

Brå (2016) *Stöd till avhoppare från kriminella grupperingar. En nationell kartläggning*. Rapport 2016:6. Stockholm. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2016) *Kriminella nätverk och grupperingar. Polisens bild av maktstrukturer och marknader*. Rapport 2016:12. Stockholm. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2009) *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling. En kunskapsinventering*. Stockholm. Brottsförebyggande rådet.

Dziewański Dariusz (2020) Leaving Gangs in Cape Town: Disengagement as Role Exit. *Journal of contemporary ethnography*. Vol. 49(4) 507–535.

Ebaugh Fuchs Rose Helen (1988) *Becoming an ex. The process of role exit*. Chicago university press.

Hedlund, Anna (2021) *"Ingen förtjänar att dö". En intervjustudie om hur individer i kriminella miljöer i Malmö ser på skjutvapenvåld och möjligheten att hoppa av*. Sociologiska institutionen, Lunds universitet.

Forkby, Torbjörn & Hansson Liljeholm, Susanne (2011) *Kampen att bli någon. Bilder av förorter och riskfyllda utvecklingsvägar i Göteborg*. FoU i Väst/GR. Rapport 1:2011.

Jørgensen Elmoose, Kathrine & Esholdt Frees, Henriette (2021) "She Is a woman, she Is an unbeliever-you should not meet with her": An ethnographic account of accessing Salafi-Jihadist environments as non muslim female researchers. *Journal of Qualitative Criminal Justice & Criminology*. 10(3):1-30.

Kallenberg, Kim (2020) Hederlighet, drogfrihet, kamratskap och solidaritet – Maskulina respektabla livsmanus i före detta kriminella mäns berättande. Kulturella perspektiv. Svensk etnologisk tidskrift. Nr: 1-2. 1-96

Malm Edvall, Disa (2012) *Det socio-polisiära handlingsnätet: Om kopplingar mellan polis och socialtjänst kring ungdomars kriminalitet och missbruk*. Doktorsavhandling Umeå universitet, Samhällsvetenskapliga fakulteten, Institutionen för socialt arbete.

Rostami, Amir (2013) *Tusen fiender. En studie om de svenska gatugängen och dess ledare*. Avhandling. Växjö: Linnéuniversitetet, Polisutbildningen.

Rostami, Amir & Leinfelt, Fredrik (2012) The Stockholm Gang Intervention and Prevention Project (SGIP): Introducing a Holistic Approach to Gang Enforcement. *New York, NY: Springer New York*. s. 251-269.

Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2015) *Från stoff till studie. Om analysarbete i kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur AB.

Sampson J, Robert & Laub H, John (1993) *Crime in the making: Pathways and turning points through life*. Harvard university press.

SOU 2010:15. *Kriminella grupperingar-motverka rekrytering och underlätta avhopp*.

Betänkande av Utredningen mot kriminella grupperingar.

Bilaga 1

Informationsbrev om deltagande i examensarbete:

Hej.

Vi är två socionomstudenter från Socialhögskolan i Lund/Helsingborg. Som en del av vår socionomexamen ingår kravet att bedriva ett självständigt examensarbete, som beräknas bli färdigt till våren 2023. Ämnet som studien önskar undersöka är före detta gängkriminellas berättelser om återintegrering i det svenska samhället. Vi är med andra ord nyfikna på hur resan till att lämna kriminaliteten bakom sig kan se ut. Därför hade vi gärna velat ta del av era berättelser!

Intervjun beräknas ta cirka 1 timme. Datum, tid och mötesplats bestämmer vi tillsammans. Skulle det vara så att du hade önskat genomföra intervjun digitalt så går detta även bra. Deltagandet i intervjun förutsätter att du har samtyckt till att bli intervjuad. Samtycke kommer inhämtas skriftligt eller muntligt inför genomförandet av intervjun. Om du samtycker till det så vill vi gärna spela in intervjun för att underlätta med transkriberingen. Vill du inte bli inspelad så kommer vi istället att föra anteckningar under intervjun.

Ert deltagande i intervjun är helt frivilligt och du kan när som välja att avbryta intervjun ifall du inte längre vill delta. Du väljer givetvis själv vilka frågor som du vill svara på.

Det insamlade intervjumaterialet kommer bara att användas i forskningssyfte och dina svar kommer att vara anonyma. Det innebär att det bara är vi två studenter (Nail och Hussian) som kommer att ha tillgång till materialet. Alla insamlade uppgifter kommer att hanteras med konfidentialitet. Namn på personer, platser och verksamheter kommer att vara anonyma.

Det insamlade materialet kommer bevaras tills att arbetet har blivit godkänt, och raderas efteråt. Arbetet kommer att laddas upp i Lunds databas och bli tillgängligt för allmänheten. Fram tills att arbetet har blivit godkänt så kan du dra dig ur undersökningen, och vi får i så fall inte längre använda ditt material.

Vi ser fram emot ert deltagande och hoppas att ni är motiverade att dela med er av era erfarenheter!

Mvh.

Nail Mulahmetovic & Hussian Tahir.

Vid eventuella frågor eller synpunkter så kan ni höra av er till oss genom följande uppgifter.

Hussian Tahir- Student.

Email. hu1364ta-s@student.lu.se

Telefonnummer: XXXXXX

Nail Mulahmetovic- Student.

Email. na5251mu-s@student.lu.se

Telefonnummer: XXXXXX

LUNDS
UNIVERSITET

Bilaga 2

LUNDS
UNIVERSITET

Samtycke till deltagande i studien:

Medgivande

Jag bekräftar härmed att jag har tagit del av skriftlig och muntlig information om studien och accepterar att delta. Jag har fått möjlighet att ställa frågor om studien. Jag har fått information om att de uppgifter som samlas in om mig kommer att behandlas konfidentiellt, på ett sådant sätt att min identitet inte kommer att avslöjas för obehöriga. Jag är medveten om att min medverkan är helt anonym.

Datum:

Förnamn och efternamn:

Telefonnummer/email:

Namnsteckning:

Bilaga 3

Intervjuguide f.d gängkriminella:

1. Kan du berätta lite om dig själv och vad du gör idag?
2. Kan du berätta lite om ditt tidigare liv och hur du hamnade i gängkriminalitet?
3. Var det någon särskild händelse/vändpunkt som fick dig att reflektera över din roll som kriminell?
-Var det din vändpunkt som motiverade dig till att lämna? Om inte, vad?
4. Känner du att mansnomer har påverkat ditt kriminella liv?
-Samhällsförväntningar, våldsutövande, ekonomiska förutsättningar.
5. Skiljer sig din syn på relationer nu jämfört när du var kriminell?
familj/vänner/gängmedlemmar etc?
6. Hur såg du på din skolgång/arbete när du var verksam i gängkriminalitet, hur ser det ut idag?
-Tog du jobbet/skolan seriöst, varför/varför inte?
7. Skiljer sig din syn på samhället idag som f.d kriminell? (myndigheter/samhället i övrigt?)
-Är det några särskilda skillnader som du har uppmärksammat efter att du lämnade brottsligheten?
8. Kan du berätta lite om dina möjligheter och hinder som du har haft på din resa till att bli en f.d kriminell?
9. Vad tror du är den största orsaken som bidrar till att risken för återfall ökar hos dom som befinner i avhoppprocessen?
10. Har du haft någon kontakt med sociala myndigheter när du var gängkriminell och i så fall, hur har din upplevelse varit?
-Hur viktigt har kontakten med sociala myndigheter varit för att du ska kunna bryta din kriminella livsstil?
11. Känner du att du har haft ett behov av någon kontakt med sociala myndigheter efter att du hoppade av kriminaliteten, eller har du fått mer stöd av sociala nätverk istället?
-Tycker du att stödet har varit tillräckligt? Varför, varför inte?

12. Hur har du blivit bemött av samhället efter att du har lämnat din kriminella livsstil bakom dig?
-Känner du att det finns fördomar riktade mot dig trots att du inte längre är kriminell?
T.ex vid anställningsintervjuer, boendefrågor, generella attityder från folk runt omkring en.
13. Var status, makt, respekt, betydelsefullt när du fortfarande var aktiv inom det kriminella, i så fall. Varför?
14. Upplever du att dina sociala nätverk (vänner/familj eller andra kontakter) har påverkats av att du har hoppat av kriminaliteten, hur då i så fall?
15. Ångrar du de val du gjorde som kriminell, eller ser du din tidigare livserfarenhet som användbar i ditt nuvarande liv?
16. Hur kan man göra för att bättre nå ut till kriminella som vill lämna brottsligheten bakom sig?
-Vilket bemötande tycker du att socialarbetaren ska ha?

Bilaga 4

Intervjuguide gällande professionella som arbetar med gängkriminella.

1. Kan ni beskriva det arbete som verksamheten bedriver med gängkriminella/f.d kriminella?
-Vad har du för roll inom organisationen, och vilka erfarenheter har du med före detta kriminella?
2. Vilka faktorer är enligt er viktigast för att förändra livssituationen till de som söker sig till eran verksamhet?
3. Har var brukarnas syn på skolgång/arbete när de var kriminella?
-Vilka bakomliggande faktorer tror du bidrog till detta?
4. Upplever du att brukarna ångrar sitt kriminella liv fullständigt eller upplever du att brukare har erfarenheter från det kriminella som de drar nytta av inför framtiden?
5. Vilken/vilka är den största gemensamma faktorn till att gängkriminella vill hoppa av kriminaliteten?
6. Vad är enligt er det viktigaste som f.d kriminella behöver göra för att återintegreras i samhället?
7. Hur har brukarens familj/vänner/omgivning reagerat på att denna har lämnat brottsligheten bakom sig?
8. Upplever du att brukarens sociala nätverk har haft en påverkan i brukarens återintegrering i samhället?
-Varför/varför inte?
9. Vad är den vanligaste orsaken till att brukare som vill lämna sitt kriminella liv återfaller i kriminalitet?

10. Vad är enligt dig det svåraste med att få f.d kriminella att inte återfalla i brottslighet?
11. Hur upplever du som professionell att brukarna blir bemötta av verksamheten?
12. Upplever du att brukarna är nöjda med de insatser/stöd som de blir beviljade?
-Varför/varför inte?
13. Hur hanterar verksamheten fall där brukare inte är nöjda med det stöd som de får, och där det finns en risk för återfall?
14. Vilka hinder upplever du att det finns för brukare att återintegreras i samhället?
-Hur bör verksamheten agera för att lösa hindrena?
15. Upplever du att brukarna visar upp en särskild syn på manlighet/manlighetsideal kopplat till deras kriminella livsstil?
- Tror du att detta kan förhindra processen för att återintegreras
16. Finns det en stor skillnad i hur brukarnas värderingar var som kriminella kontra f.d kriminella?
-Vad tror ni detta beror på?
17. Upplever du att samhället stämplar brukarna med en negativ stämpel?
-Hur märks detta av i så fall? Återfall, möjligheter, hinder?
18. Upplever du att brukare har en större tillit till sina sociala nätverk kontra sociala myndigheter?
Ifall ja, hur gör man för att öka brukarnas förtroende mot de professionella?
19. Hur arbetar eran verksamhet för att motverka att brukare återfaller i kriminalitet?
-Finns det någon särskil taktik/tillvägagångssätt?

20. Finns det enligt din erfarenhet ett mönster kopplat till vändpunkter hos brukarna som gör att de vill lämna sin kriminella livsstil bakom sig?